

**Riiklik Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskus
Keeleosakond**

**Anu Epner
EKSAMINANDIDE KÜSITLUSE KOKKUVÕTE
(2007. a novembri ja detsembri tasemeeksamid)**

Tallinn 2008

EKSAMINANDIDE KÜSITLUSE KOKKUVÕTE (2007. a novembri ja detsembri tasemeeksamid)

KÜSITLUSE EESMÄRK

2007. aasta sügisel kogus Riikliku Eksami- ja Kvalifikatsioonikeskuse keeleosakond koostöös eksamikorralduse osakonnaga informatsiooni eesti keele tasemeeksamitele registreerunud inimeste kohta.

REKK on ALTE (*Association of Language Testers in Europe*) liige ja ühes sellega lasub tal kohustus järgida rahvusvaheliselt kehtestatud testimise hea tava reegleid. Testimise reliaabluse ehk usaldusväärsuse tõendamisel peab hea tava sisaldama ka eksami populatsiooni kirjeldust – kes ja miks eksamitel käivad.

Koostati küsimustik, mille abil taheti saada üldist teavet tasemeeksamitele registreerunud inimeste kohta – milline on nende vanus, haridustase, varasem kokkupuude eesti keelega, keeleõppe kestus ja keelekursuste valik ning tasemeeksami sooritamise põhjused.

Üheks küsitluse eesmärgiks oli ka uurida, kas tasemeeksamitele tulnud inimesed valivad oma ametialale vastava tasemeeksami ning taotlevad oma ametikohal nõutud keeleoskustaset, nagu see on kehtestatud valitsuse määrustes „Kohustusliku eesti keele oskuse tasemete, eesti keele tasemeeksami eelsete konsultatsioonide ulatuse ja korra ning eesti keele oskuse tunnistuse vormi kinnitamine” (vastu võetud valitsuse 16.08.1999 määrusega nr 249) ning „Kohustusliku eesti keele oskuse tasemed äriühingute, mittetulundusühingute ja sihtasutuste töötajatele ning füüsilisest isikust ettevõtjatele” (vastu võetud valitsuse 16.05.2001 määrusega nr 164).

Vaatlesime, kui tihti käivad tasemeeksamitel eri ametialade inimesed, kas ja kus nad tavaelus eesti keelt kasutavad ning millises mahus keelekursusi eelistavad.

Samuti soovisime välja selgitada kui suur on õpilaste osakaal tasemeeksamitel (vt „Haridus- ja teadusministri 24. detsembri 2001. a määruse nr 75 ”Põhikooli ja gümnaasiumi lõpueksamite korraldamise ning põhikooli ja gümnaasiumi lõpetamise tingimused ja kord muutmine” haridus- ja teadusministri 10. oktoobri 2005. a määrus nr 37). Eelmainitud määruse kohaselt on põhikooli lõpueksam ühitatud algtaseme eksamiga ning gümnaasiumi riigieksam kesktaseme eksamiga, mis annab kooliõpilastele võimaluse taotleda tasemeeksami tunnistust ka väljaspool kooli, kõrgtaseme keeleoskustunnistuse omandamisel ka vabastust gümnaasiumi riigieksamist. Samuti saavad kooliõpilased soovi korral eelneva tasemeeksamikogemuse, et ennast proovile panna ning oma teadmisi kontrollida.

KÜSITLUSE KORRALDAMINE

Küsitlus korraldati 2007. a novembri ja detsembri kõrg-, kesk- ja algtaseme eksamitele registreerunute hulgas.

Küsitluslehed pandiksamipakettidega kaasa ja eksamite läbiviijad jagasid ankeedid inimestele pärast kirjaliku osa lõppu. Küsitlusleht oli kahepoolne, küsimusi oli 11. Eksaminandidel paluti täita küsimustikke vaheajal enne eksami suulise osa algust. Küsitluses osalemine oli vabatahtlik. Ankeedid olid eesti-, vene- ja ingliskeelsed, inimesed said täita ankeedid enda jaoks sobivas keeles.

Lisaks tasemeeksamitele saadetud küsitluslehtedele said inimesed ankeete täita REKK-i infolauas.

Täidetud küsitluslehti tagastati 772, neist 721 oli täidetud eksamitel.

Kõige rohkem tagastati täidetult venekeelseid ankeete – 508, eestikeelseid ankeete laekus 236 ja ingliskeelseid 5.

Eestikeelse ankeedi kasuks otsustasid peamiselt kesk- ja kõrgtaseme eksamile tulnud inimesed, algtaseme eksaminandid valisid täitmiseks enamasti ankeedi venekeelse variandi.

Kahjuks jätsid 37 inimest küsitluslehe pöördel olevatele küsimustele vastamata.

Analüüsi tulemused on esitatud ankeedi küsimuste järjekorras.

Tähelepanu tuleks pöörata asjaolule, et kõikide küsimuste analüüsimisel on aluseks võetud küsimusele vastanute arv, mitte küsimustiku täitnud eksaminandide üldarv.

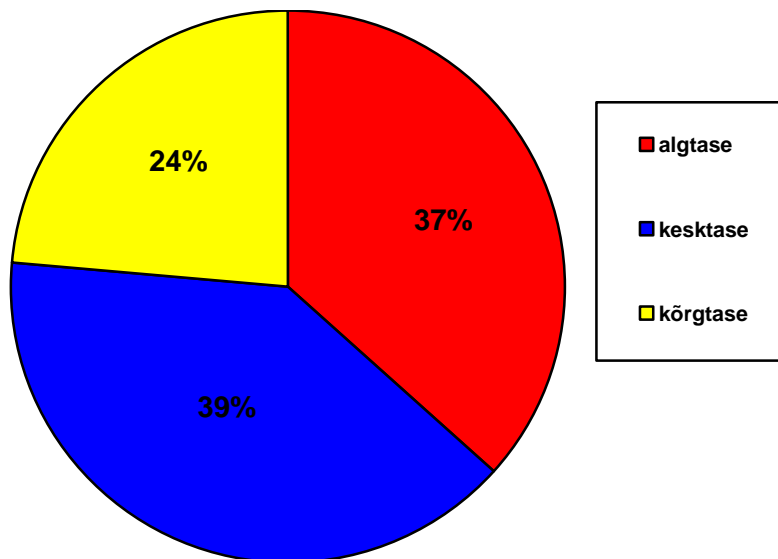
Küsitlusel osalenute tasemeeksami valik

Küsitlusel saadud andmete põhjal seadis 39% küsitletutest (305 inimest) eesmärgiks kesktaseme eksami sooritamise. 37% (284 inimest) soovis saada algtaseme ja 24% (183 inimest) kõrgtaseme keeleoskuse tunnistust.

Võrdluseks võib tuua, et novembris osales kõikidel tasemeeksamitel kokku 298 inimest: algtasemel 132, kesktasemel 86 ja kõrgtasemel 80 inimest.

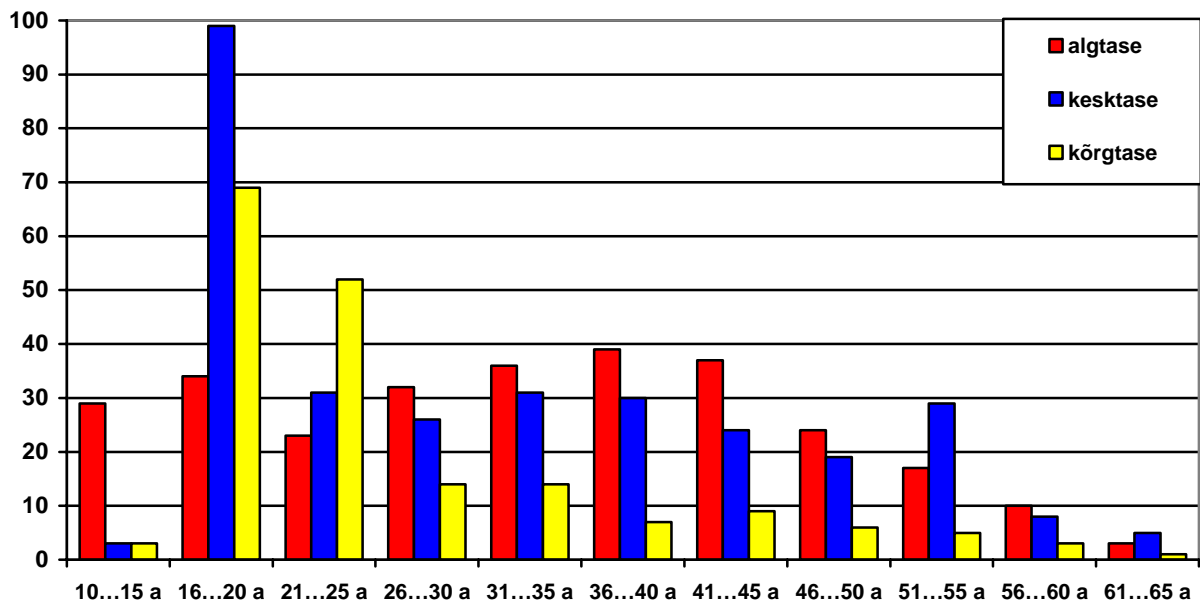
Detsembris tuli tasemeeksamitele 461 inimest: algtaseme eksamile 201, kesktaseme eksamile 185 ja kõrgtaseme eksamile 75 inimest.

Seega käidi novembris ja detsembris kõige rohkem algtaseme eksamil – 333 inimest. Kesktaseme eksamile tuli 271 inimest ja kõrgtaseme eksamile 155 inimest.

Joonis 1. Küsitlusel osalenute tasemeeksami valik.

Kui vana Te olete?

Joonis 2. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste vanus tasemete kaupa.

Küsimusele vastasid kõik küsitluses osalenud inimesed.

Võib kinnitada, et algtaseme eksamil on võrreldes teiste tasemetega suhteliselt ühtlaselt esindatud kõik vanusegrupid. Pisut rohkem tõusevad esile kolm vanusegruppi: 31–36-, 36–40- ja 41–45-aastased. Ootuspäraselt on langustendentsi märgata vanemaaliste hulgas.

Kesktaseme eksamil tõuseb teistest vanusegruppidest märgatavalt esile vanusegrupp 16–20 aastat. Eeldatavaks põhjuseks võib pidada asjaolu, et kesktaseme eksamit soovivad eelkõige sooritada keskkoolilõpetajad, kes tahavad ennast proovile panna ning ühtlasi saada eksamikogemust enne gümnaasiumi riigieksamit.

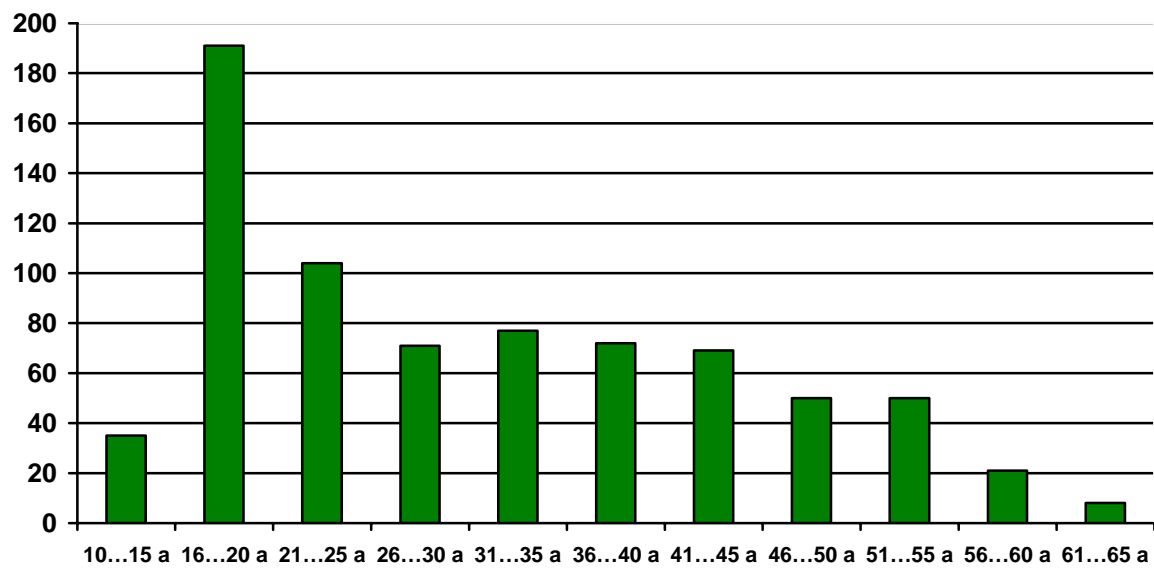
Eksaminandide arv teistes vanusegruppides jaguneb kesktaseme eksamil suhteliselt ühtlaselt.

Erinevalt algtaseme eksaminandidest on arvuliselt rohkem inimesi vanusegruppides 21–25 ja 51–55 aastat.

Kõrgtaseme eksamil on märgata kahe vanusegrupi ülekaalukat esiletõusu – nagu kesktaseme eksamil, on kõrgtaseme eksamil ülekaalus inimesed, kes kuuluvad vanusegruppi 16–20 aastat, mõnevõrra vähem on 21–25-aastaseid eksaminande. Ilmselt tulevad kõrgtaseme eksamile gümnaasiumilõpetajad, keda kõrgtaseme keeleoskuse tunnistus vabastaks gümnaasiumi riigieksamist (vt HTM 24. detsembri 2001. a määrus nr 75), ja tudengid, kes vajavad kõrgtaseme tunnistust samuti just õpingutega seoses.

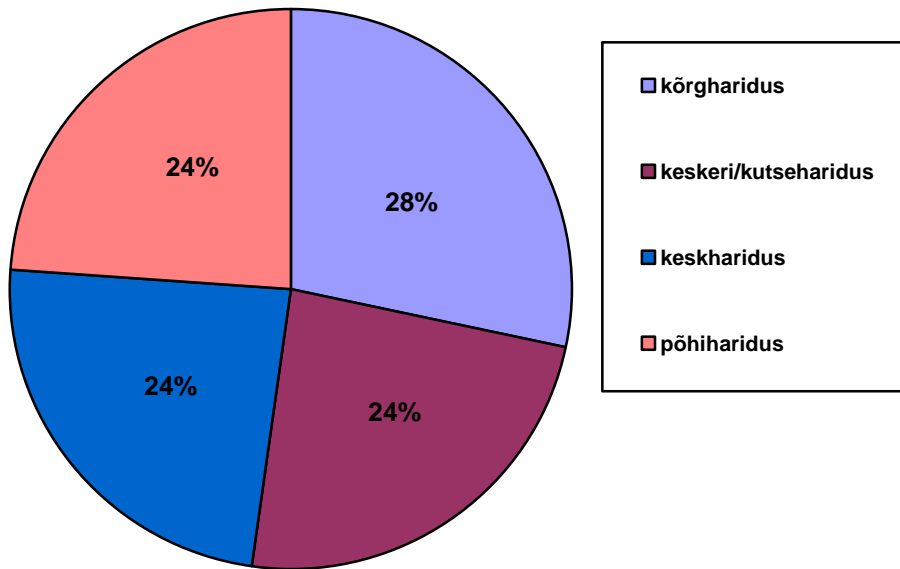
Muud vanusegrupid jäävad kõrgtasemel eespool mainitutele tunduvalt tahapoole.

Kokkuvõttes (vt joonis 3) võib öelda, et novembri ja detsembrikuu kõikidel tasemeeksamil domineeris vanusegrupp 16–20 aastat (191 inimest). Teise suurema grupi moodustasid 21–25-aastased (104 inimest). Teised vanusegrupid olid esindatud ühtlasemalt, vähem oli eksamil inimesi vanuses 10–15 ja 56–65 aastat.

Joonis 3. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste vanuu

Milline on Teie haridus?

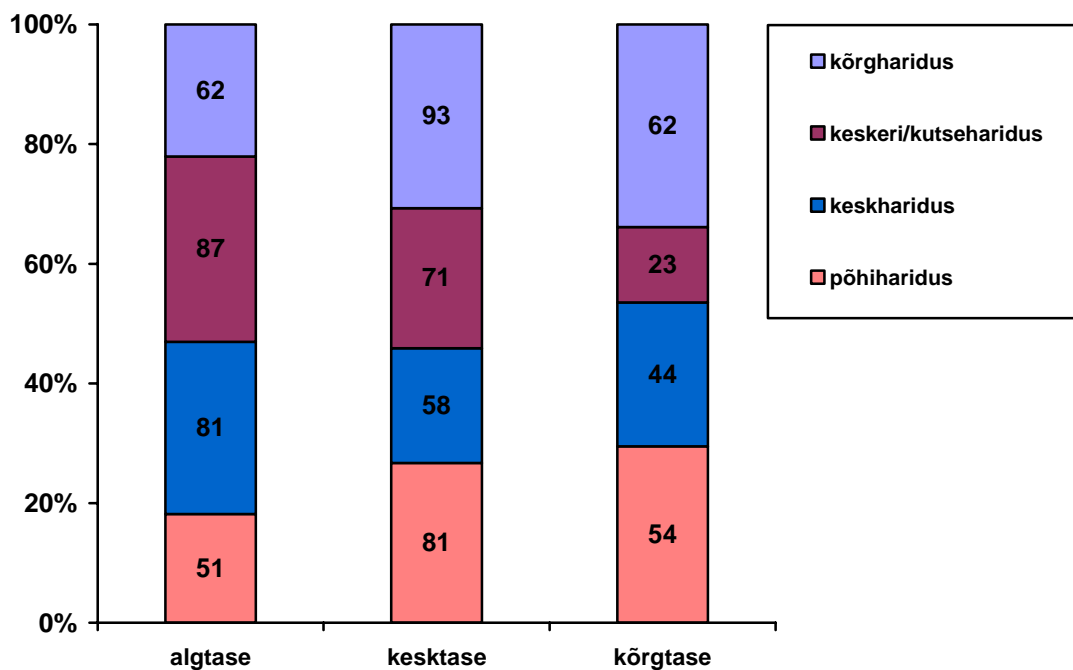

Joonis 4. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste haridus.

Küsimusele jättis vastamata 6 inimest.

Eesti keele tasemeeksamil olid ülekaalus kõrgharidusega inimesed – 28%, põhi-, kesk- ja keskeri/kutseharidusega inimesi oli küsitlute hulgas võrdselt – kõiki 24%.

Järgneval joonisel on ära toodud novembri- ja detsembrikuu tasemeeksamil osalenud inimeste haridus tasemete kaupa.

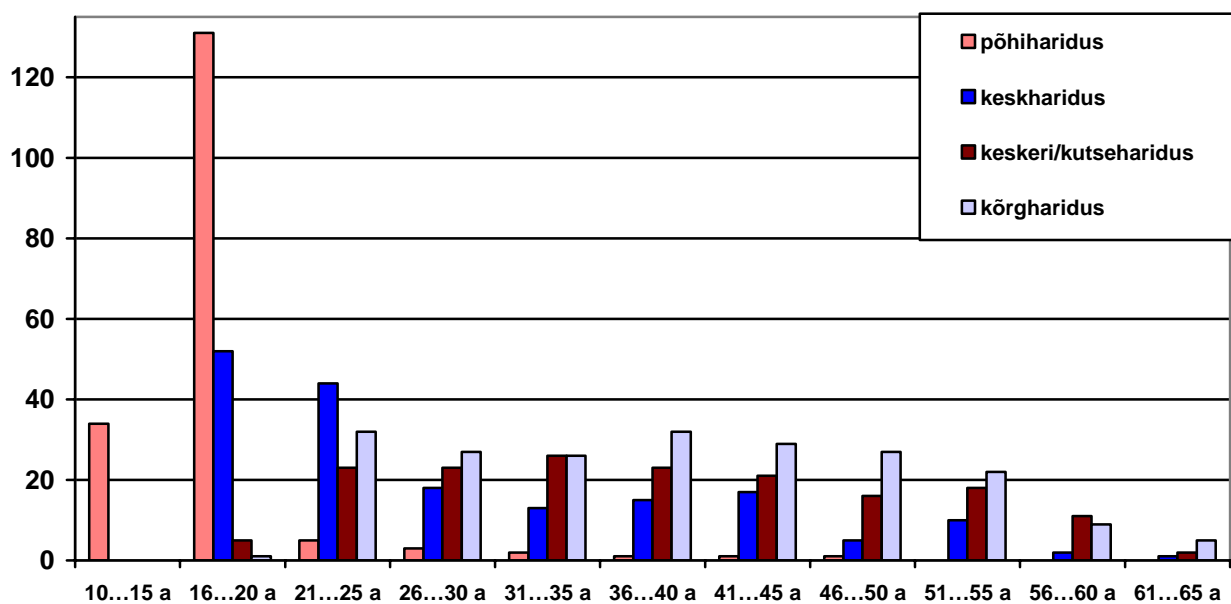

Joonis 5. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste haridus tasemete kaupa.

Algtaseme eksamile tulijad olid omandanud peamiselt keskeri/kutsehariduse (87 inimest ehk 31%) või keskhariduse (81 inimest ehk 29%). Kõrgharidusega eksaminande oli 62 ehk 22% ja põhiharidusega 51 ehk 18% algtaseme eksamile tulnud inimestest.

Kesktaaseme eksamile tuli rohkem kõrgharidusega inimesi (31%). Eelmistest pisut vähem oli põhiharidusega eksaminande (27%). Keskeri/kutseharidusega oli 23% ja keskharidusega 19%. Kõrgtaseme eksamil oli kesktaaseme eksamiga sarnane olukord kõrgharidusega ja põhiharidusega eksaminandide osas – kõrgharidus oli 33% ja põhiharidus 30% kõrgtaseme eksamile tulnud inimestest. Kõrgtaseme eksami kasuks otsustasid 24% keskharidusega eksaminandidest, keskeri/kutseharidusega eksaminande oli kõrgtaseme eksamil 13%.

Vaatlesime, milline haridus on tasemeeksamitele tulnud eri vanuses inimestel.

Joonis 6. Eesti keele tasemeeksamitel osalenud inimeste vanus ja haridustase.

Joonis 6 järgi võib kinnitada, et märgatavalt tõuseb esile põhiharidusega vanusegrupp 16–20 aastat, mille tõenäoliselt moodustavad gümnaasiumiõpilased. Vanusegruppi 10–15 aastat kuuluvad arvatavasti põhikooliõpilased.

Keskharidusega eksaminande on kõige rohkem 16–25-aastaste hulgas – taas on tegemist kooliõpilaste või tudengitega.

Keskeri/kutseharidusega on peamiselt 26–40-aastased eksaminandid, kõrgharidusega inimesi on kõige rohkem vanusegruppides 21–25, 36–40 ja 41–45 aastat.

Mis on Teie emakeel?

Küsimusele ei vastanud 4 inimest.

Küsitluse põhjal võib kinnitada, et eesti keele tasemeeksamitele tulnud inimestel on kodune keel valdavalt vene keel. Vene keelt nimetasid oma emakeeleks 90% küsimusele vastanutest ehk 700 inimest.

Teistest rahvustest oli tasemeeksamil kõige rohkem esindatud ukrainlased – 11 inimest.

Valgevenelasi, eestlasi ja aserbaidžaanlasi oli 3, armeenlasi 2.

Lisaks käis eksamil 1 juut, berber, grusiin, komi, lätlane, moldaavlane, rumeenlane, soomlane, tatarlane ja udmurt.

Mitmed inimesed pärinesid kakskeelsetest peredest – esile võiks tuua näiteks eesti-vene, vene-läti, vene-ukraina emakeelega inimesed.

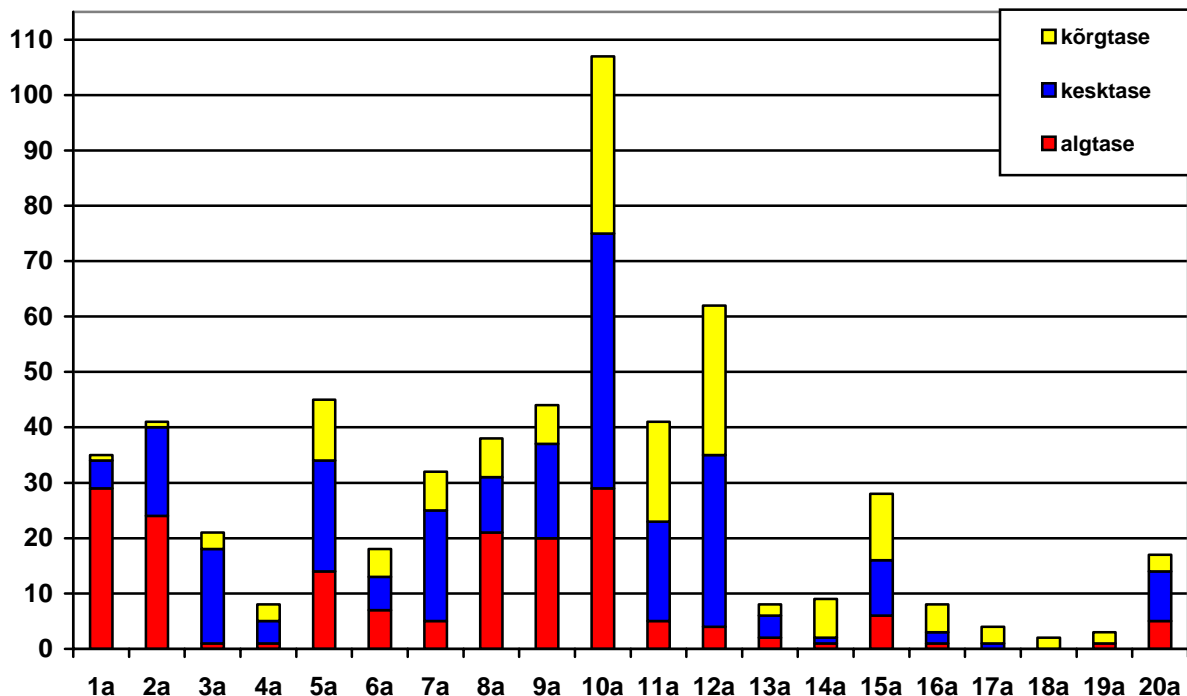
Üksikud inimesed märkisid oma emakeeleks vene-usbeki, vene-tatari ja rootsi-soome keele.

Kui kaua (mitu aastat) olete eesti keelt õppinud?

Küsimusele anti palju erinevaid vastuseid.

57 inimest jättis küsimusele üldse vastamata, 72 inimest andis umbmäärase vastuse, nt eesti keelt õpiti palju aastaid, terve elu, mitte kaua, lapsepõlvest saadik, koolist saadik jms.

1 inimese sõnul polnud ta mitte kunagi eesti keelt õppinud, 2 inimest ei mäletanud täpselt, kui kaua nad eesti keelt õppinud olid.

Joonis 7. Tasemeeksamil osalenud inimeste eesti keele õppimise kestus aastates tasemetega kaupa.

Algtaseme eksamile tulnud inimeste seas märgiti keeleõpingute kestvuseks kõige sagedamini 10 aastat (30 inimest) ja 1 aasta (29 inimest). Suur hulk inimesi olid keelt õppinud 2 aastat (24 inimest) ning 8–9 aastat (20 inimest).

Algtaseme eksaminande eristas teistele tasemetele tulijatest asjaolu, et paljud olid keelt õppinud väga lühikest aega, vaid 1–2 aastat (kokku 53 inimest).

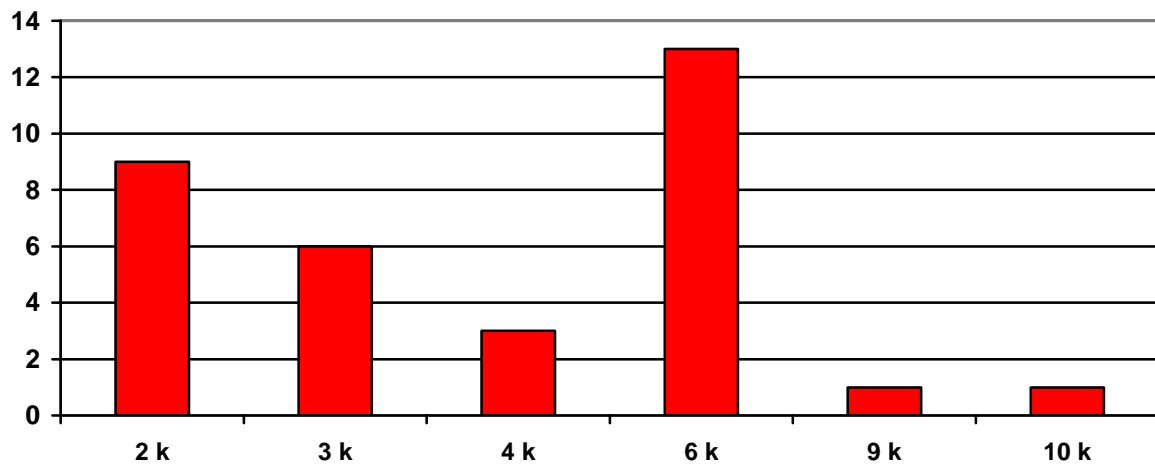
Kesk- ja kõrgtaseme eksaminandide vastused andsid kinnitust pikaajalisemast keeleõppest. Ülekaalus olid 10 aasta pikkused keeleõpingud (45 inimest), suur hulk inimesi oli eesti keelt õppinud 12 aastat (31 inimest), arvuliselt järgnesid 5- ja 7-aastase keeleõppekogemusega inimesed (vastavalt 20 ja 19 inimest).

Kõrgtaseme eksaminandide seas domineeris nagu kesk- ja algtaseme eksaminandidel 10-aastane keeleõpe (32 inimest), pisut vähem inimesi olid eesti keelt õppinud 12 aastat (27 inimest). Märkimisväärne hulk inimesi oli keelt õppinud 11 aastat (18 inimest). Mitmed inimesed olid eesti keele õppimise aastad seostanud oma vanusega ning lugesid eesti keele õppimise alguseks aega, mil saadi rääkimisealiseks. Näiteks kõige kauem oli eesti keelt õppinud inimene, kes märkis küsimuse vastuseks 54 aastat. Seega ei saa päris tõeselt võtta vastuseid, kus märgiti õppimise kestuseks üle 20 aasta (nii oli vastanud 13 inimest).

Algtaseme eksamile tulijad erinevad kõrgemate tasemete eksaminandidest ka selle poolest, et suhteliselt paljud (33 inimest) on eesti keelt õppinud alla aasta (vt joonis 8).

Kõige rohkem inimesi on tulnud algtaseme eksamile vaid 6-kuulise ettevalmistusega.

Mõnel juhul märgiti eesti keele õppimise kestuseks aga ka 100 tundi ja 240 tundi (2 inimest).

Joonis 8. Vähem kui aasta eesti keelt õppinud algtaseme eksaminandid.

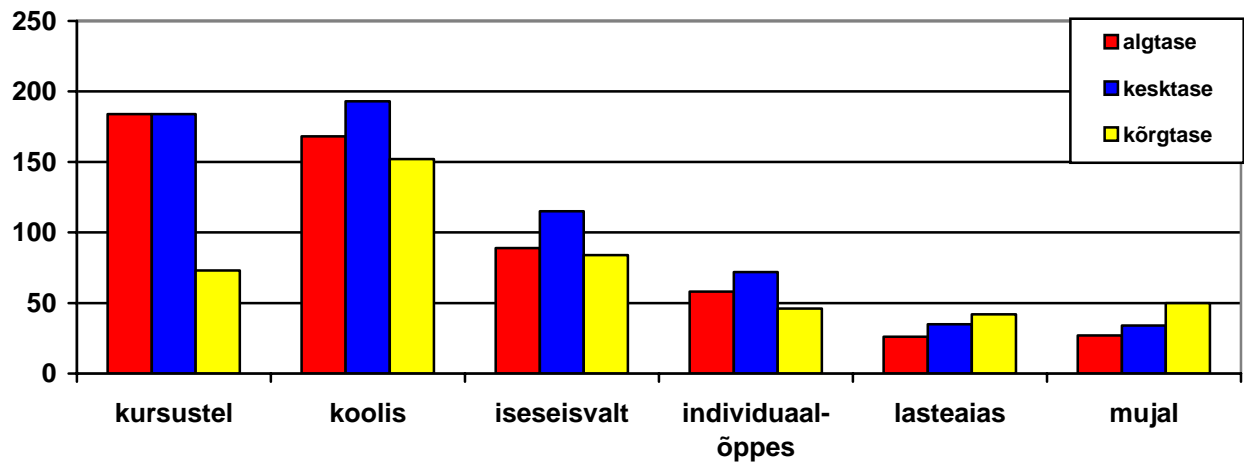
Kesk- ja kõrgtaseme eksamile pürgijate seas oli õppinud eesti keelt alla aasta vaid 3 inimest. Nende inimeste keeleõpe oli kestnud 2 kuud.

Kõrgtaseme eksamile ei soovinud tulla ükski alla aasta kestnud keeleõppega inimene. Kõrgtaseme eksamil oli kõige vähem eesti keelt õppinud inimene, kes kirjutas vastuseks aasta.

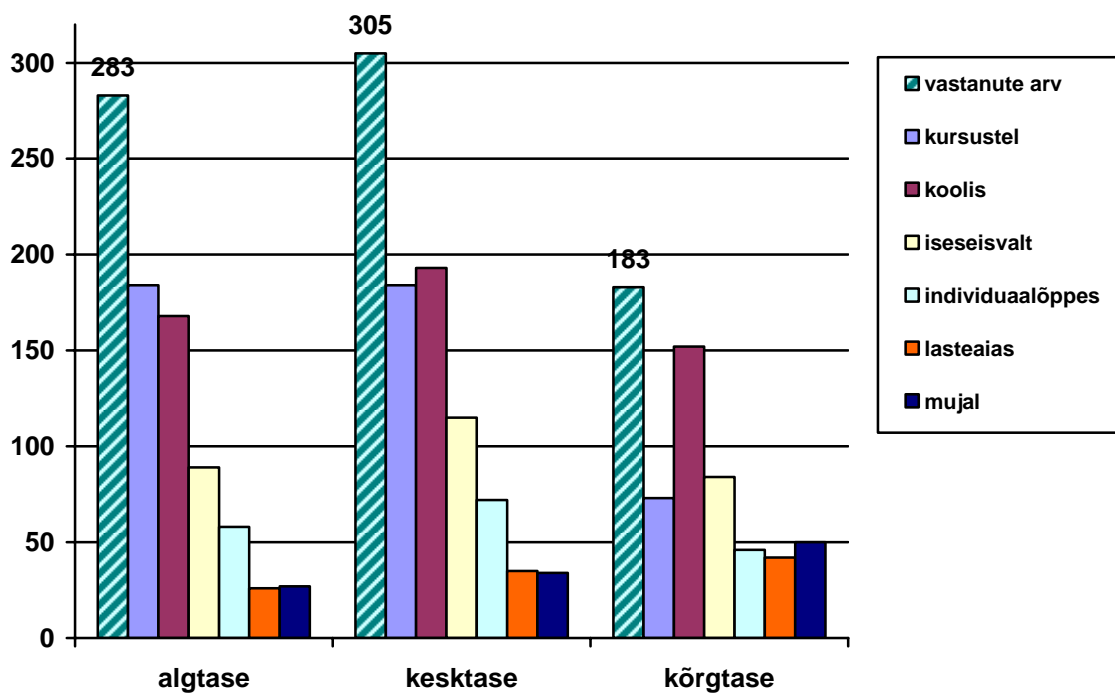
Kus olete eesti keelt õppinud?

Küsimusele vastates võisid eksaminandid valida mitme variandi vahel. Enamasti märgitigi mitu varianti korraga. Küsimusele ei vastanud üks inimene.

Alljärgnevatel joonistel on esitatud eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste eesti keele õppimise kohad. Joonis 9 annab üldpildi eesti keele õppimise kohtadest, jooniselt 10 leiab sama info tasemete kaupa.

Joonis 9. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste eesti keele õppimise kohad.

Joonis 10. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste eesti keele õppimise kohad tasemete kaupa.

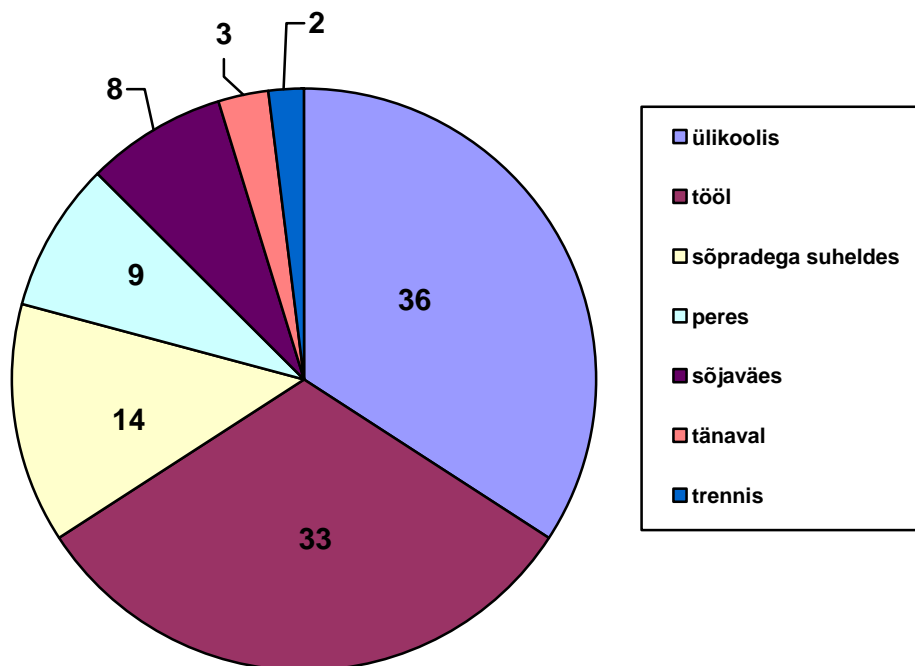
Algtaseme eksaminandid olid eesti keelt õppinud kõige rohkem kursustel või koolis. Eelmistest tunduvalt vähem nimetati iseseisvat õpet.

Ka kesktaseme eksaminandid nimetasid kõige rohkem just kooli ja keelekursuseid, kuid siin on olukord algtasemega võrreldes vastupidine – eesti keele õppimine koolis edestab mõnevõrra keele õppimist keelekursustel. Iseseisev õpe jääb nagu algtasemelgi kolmandale kohale.

Kõrgtaseme eksaminandidel tõuseb kõikidest keeleõppimise kohtadest tunduvalt rohkem esile kool. Võrreldes teiste tasemetega õppisid kõrgtaseme eksamile tulnud inimesed vähem keelekursustel, rohkem märkisid aga iseseisvat õpet.

Kõrgtaseme eksamile tulnud inimesed nimetasid teistest tasemetest enam ka keeleõpet lasteaias ja muudes olukordades. See võib kinnitada oletust, et kõrgtaseme eksaminandidel on teiste tasemete eksaminandidega võrreldes pikaajalisem keeleõppe kogemus – paljud neist on eesti keelega kokku puutunud juba lapsepõlves.

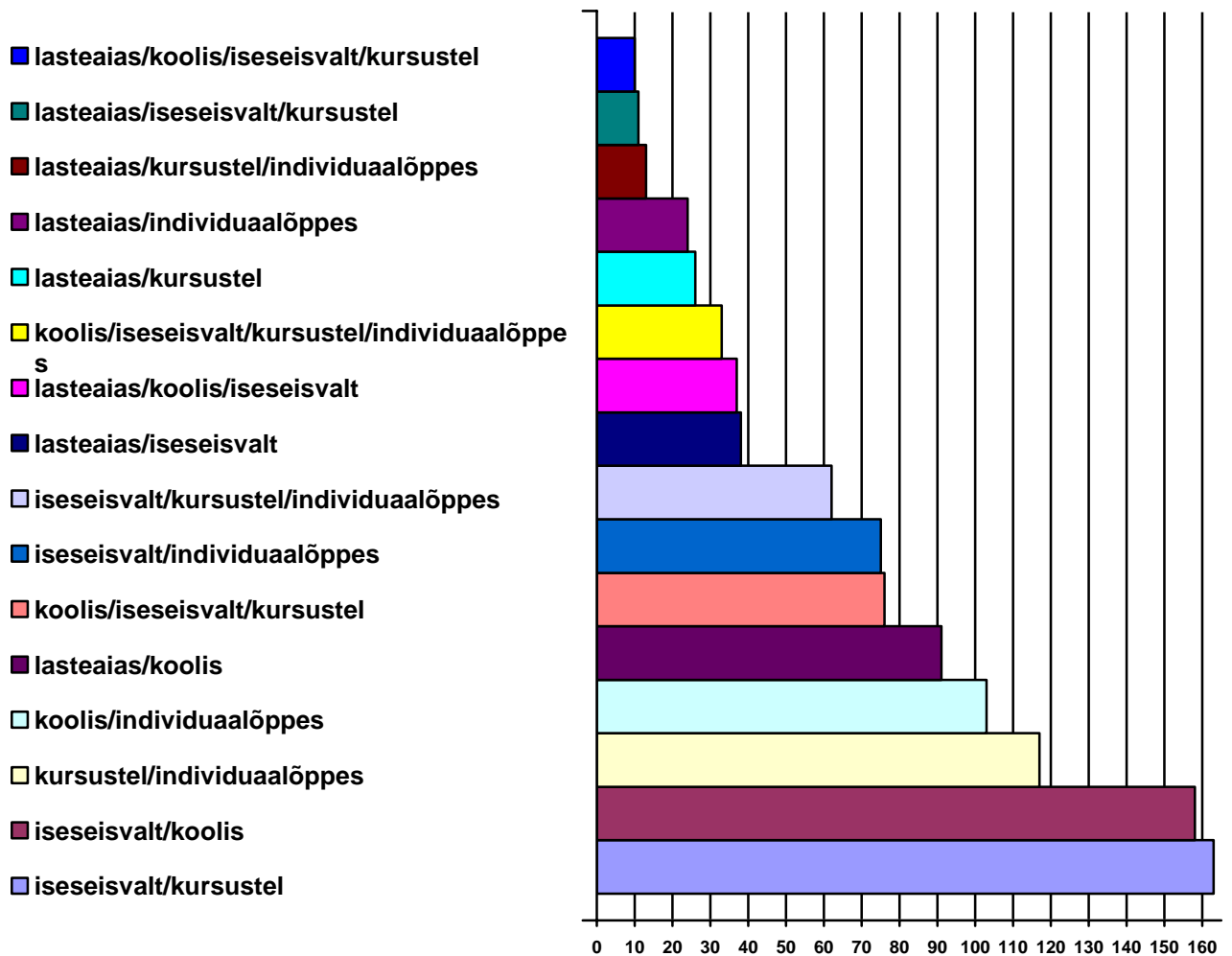
Muude keeleõppimise kohtadena (vt joonis 11) märgiti enamjaolt ülikooli ja töökohta. Vähem nimetati suhtlemist eestlastest sõpradega, peret ning sõjaväge. Mõned inimestest olid keelt õppinud ka laagrites, trennis ja tänaval.

Joonis 11. Tasemeeksamil osalenud inimeste muud eesti keele õppimise kohad. Arv märgib vastanuid.

Kokkuvõttes võib öelda, et tasemeeksamitele tulnud inimesed märkisid peamiseks eesti keele õppimise kohaks kooli, mõnevõrra vähem õpiti keelt kursustel. Tunduvalt vähem nimetati iseseisvat õppimist ning individuaalõpet. Kõige vähem mainiti keele omandamist lasteaias.

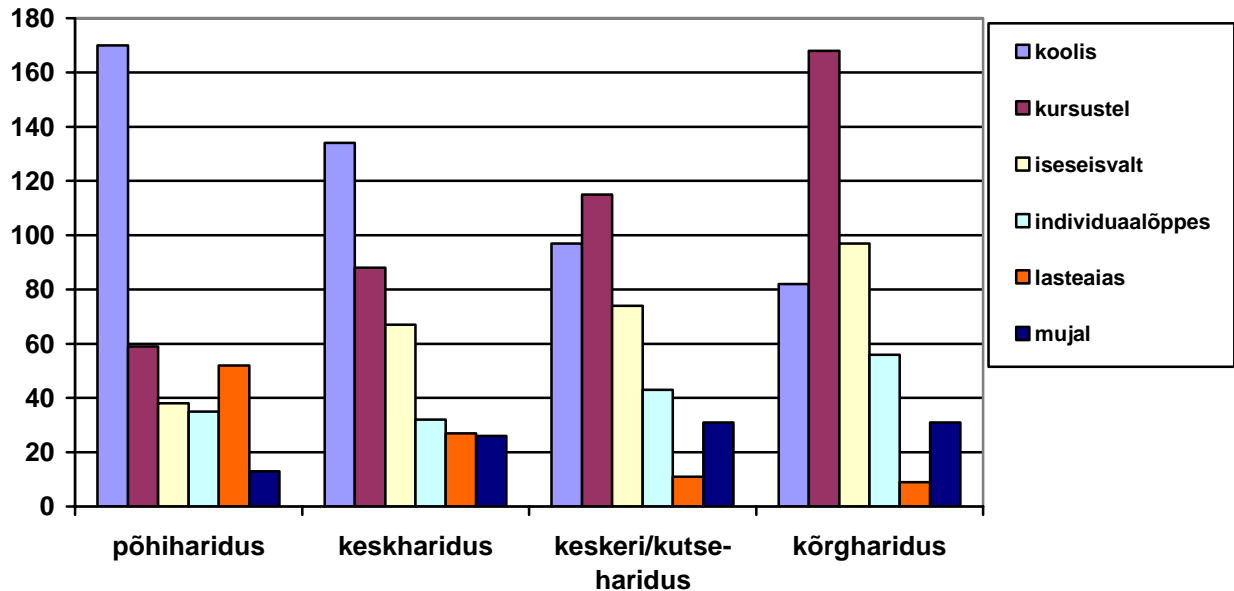
Kuna küsimuse vastuseks võis märkida mitu varianti korraga, tundsime huvi, missuguseid keeleõppimise kohti esitati sageli koos.

Joonis 12. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste eesti keele õppimise kohtade eri kombinatsioonid. Arv märgib küsimusele vastanud inimesi.

Joonisest 12 järeldub, et kõige rohkem märgiti korraga kahte keeleõppimise kohta – eesti keelt õpiti nii kursustel kui ka koolis. Mõlemale neist lisandub iseseisev õpe. Eelmistest vähem kasutasid inimesed lisaks koolis ja kursustel õppimisele individuaalõpet. Kirja pandi kuni neli keeleõppe kohta.

Vaatlesime, milliseid keeleõppimise kohti märkisid eri haridustasemega inimesed kõige sagedamini ning kas keeleõppekohtade valikul on haridustasemete võrdluses ka mõningaid erinevusi.

Joonis 13. Erineva haridustasemega inimeste peamised keeleõppimise kohad.

Põhiharidusega eksaminandide peamine keeleõppimise koht on ootuspäraselt kool.

Asjaolu on põhjendatav kooliõpilaste suure hulgaga tasemeeksamil. Koolist tunduvalt vähemtähtsad on teised keeleõppekohad.

Keskharidusega inimestel on samuti esikohal kool. Kursustel õppinud inimeste osa hakkab suurenema ning erinevalt põhiharidusega eksaminandidest märgitakse keskharidusega inimeste hulgas rohkem ära juba iseseisvat õpet.

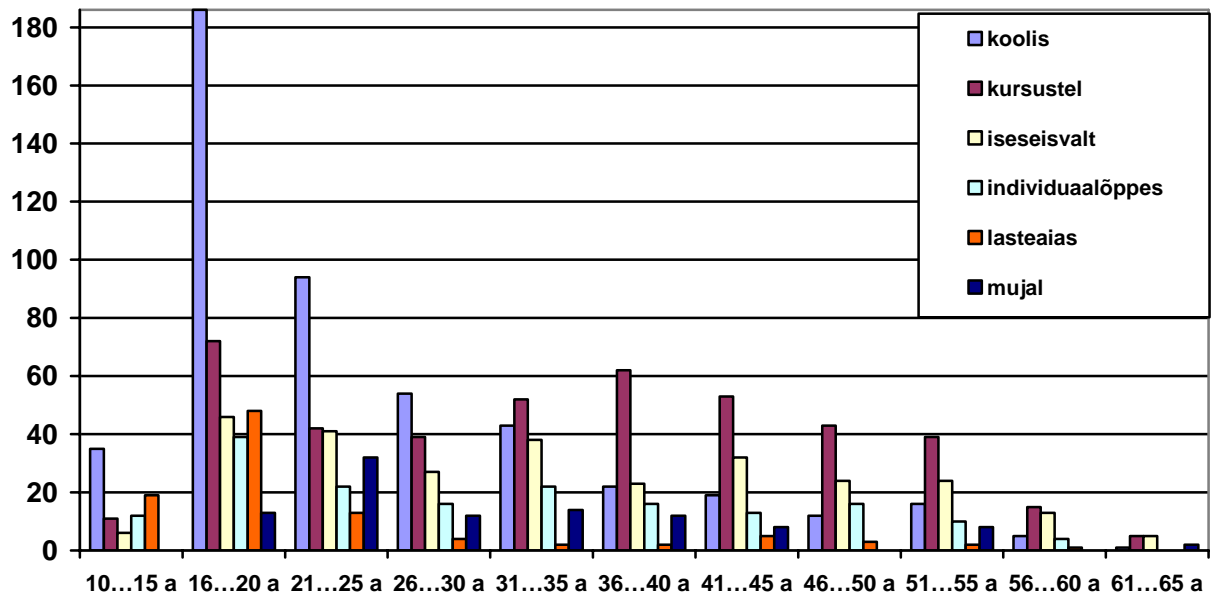
Keskeriharidusega inimeste hulgas on populaarseim kursustel õppimine, kooli nimetatakse mõnevõrra vähem. Kolmandal kohal on iseseisev õpe.

Kõrgharidusega inimestel on ülekaalukalt esimesel kohal eesti keele õppimine kursustel, järgneb iseseisev õpe ning alles kolmanda kohana märgitakse kooli.

Sellest järeldub, et kõrgharidusega inimesed ei rahuldu pelgalt koolis omandatuga, vaid soovivad oma keeleoskust pidevalt täiendada (või ei õpitud koolis üldse eesti keelt).

Erinevalt teistest haridustasemetest peavad kõrgharidusega inimesed oluliseks ka individuaalõpet.

Vaatlesime ka, millised on eri vanusegruppidesse kuuluvate inimeste peamised eesti keele kasutamise kohad.

Joonis 14. Eri vanusegruppidesse kuuluvate inimeste peamised eesti keele õppimise kohad.

Joonisest võib järeldada, et ootuspäraselt on vanuserühmades 16–20 aastat ja 21–25 aastat kõige populaarsem keeleõppimise koht kool (õpilased ja tudengid).

Vanuse lisandudes soovitakse saavutatud keeleoskust hoida ning seda vajadusel kursustel täiendada, keele õppimist koolis märgitakse järjest vähem.

Kursustel õpivad eesti keelt enamik inimestest, kes kuuluvad vanusegruppi 31–55 aastat. Seega võib öelda, et kursustel õppimine on suhteliselt populaarne pea kõigis vanuserühmades.

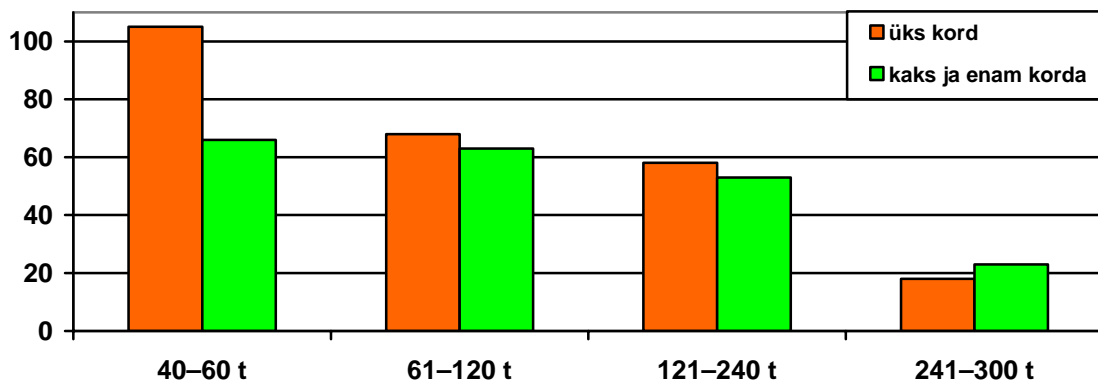
Kursustel õppimist toetab ootuspäraselt iseseisev õpe, kuna kursustel osalemine nõuab rohkem ka iseseisvat tööd.

Muid keeleõppimise kohti (kool, töökoht, sõpradega suhtlemine jms – vt joonis 11) mainisid peaaegu kõik vanusegrupid, erandiks olid 10–15-aastased ja 56–65-aastased, kes eraldi muid kohti välja ei toonud.

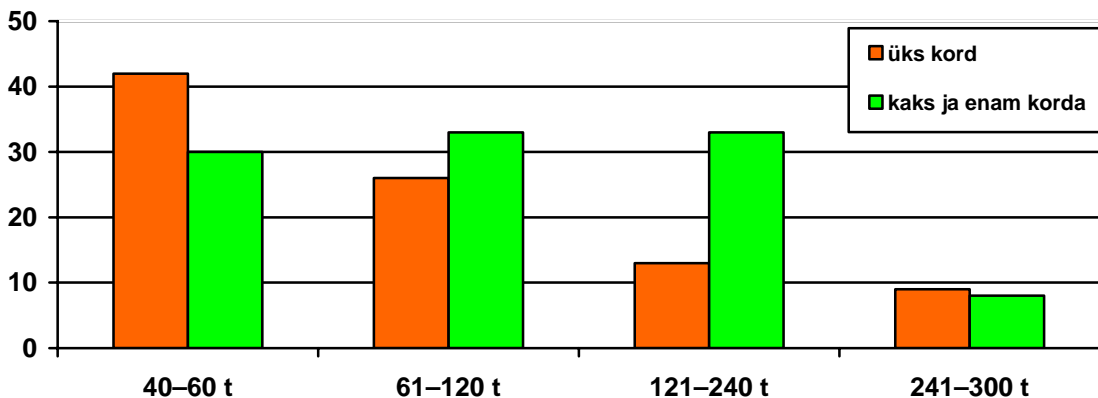
Eksaminandid, kes olid märkinud eesti keele õppimise kohaks keelekursused, said vastata ka lisaküsimustele kursustel käimise sageduse, läbitud kursuste mahu ning kursuste eest tasumise kohta.

Mitu kursust olete läbinud? Kui suur oli kursuste maht?

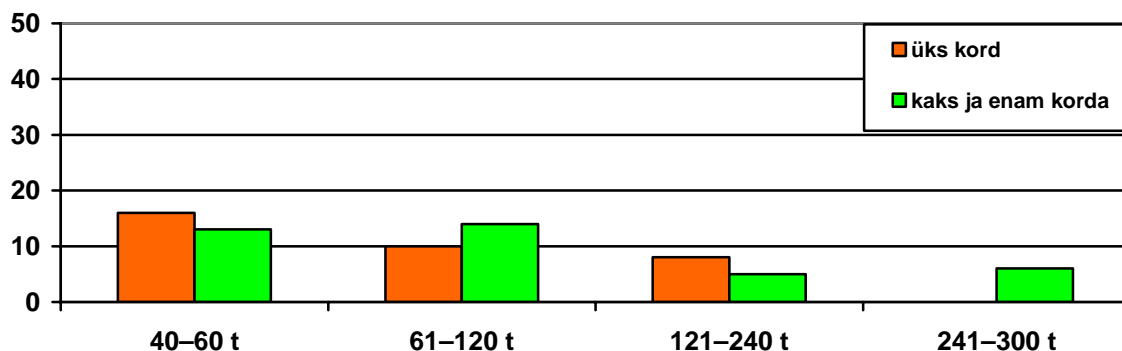
Joonistel 15, 16 ja 17 on ära toodud ülevaade tasemeeksamil osalenud inimeste eesti keele kursuste valikust.

Joonis 15. Algtaseme eksamil osalenud inimeste läbitud eesti keele kursuste valik.

Joonis 16. Kesktaseme eksamil osalenud inimeste läbitud eesti keele kursuste valik.

Joonis 17. Kõrgtaseme eksamil osalenud inimeste läbitud eesti keele kursuste valik.

Algtaseme eksamile tulijate hulgas oli populaarseim üks lühiajaline kursus, mahuga 40–60 tundi. 38,6% algtaseme eksaminandidest osales sama mahuga kursusel mitu korda.

Suurema mahuga kursustel käidi võrdväärselt nii üks kord kui ka korduvalt.

Kesktaseme eksaminandid olid eesti keele õppimiseks valinud samuti peamiselt just lühiajalised kursused, mahuga 40–60 tundi. 41,7% neist käisid sama mahuga kursusel kaks ja enam korda.

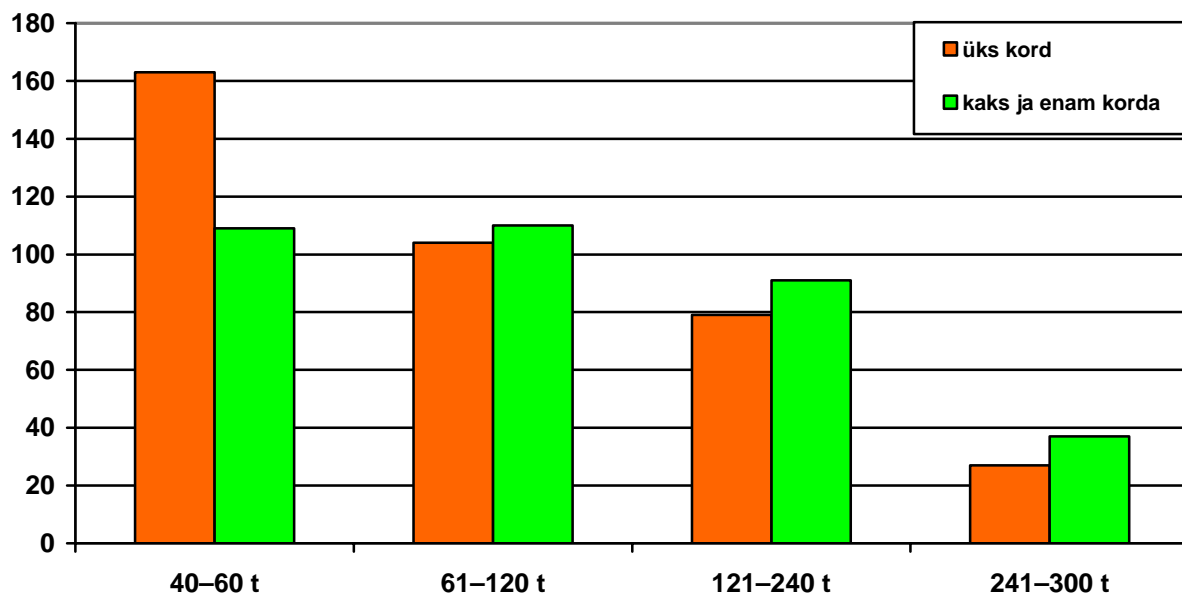
Võrreldes algtaseme eksaminandidega oli kesktaseme eksaminandide hulgas rohkem inimesi, kes käisid kursustel kaks ja enam korda. Nagu algtasemel, oli ka kesktaseme eksamile tulijate hulgas kõige vähem neid inimesi, kes käisid 241–300-tunnistel kursustel.

Kõrgtaseme eksaminandid osalesid peaaegu võrdväärselt kursustel nii ühe korra kui mitu korda. Ühekordsetest kursustest eelistati kõige lühiajalisemat 40–60-tunnise mahuga keelekursust.

Erinevalt alg- ja kesktaseme eksamile tulnud inimestest polnud kõrgtaseme eksaminandide hulgas kedagi, kes oleks käinud ühe korra 241–300-tunnistel kursustel.

Kokkuvõttes võib öelda (vt joonis 18), et küsitletute hulgas oli peaaegu võrdselt neid, kes käisid enne eksamile tulemist ühel (373 inimest) või mitmel (347 inimest) erineva mahuga keelekursusel.

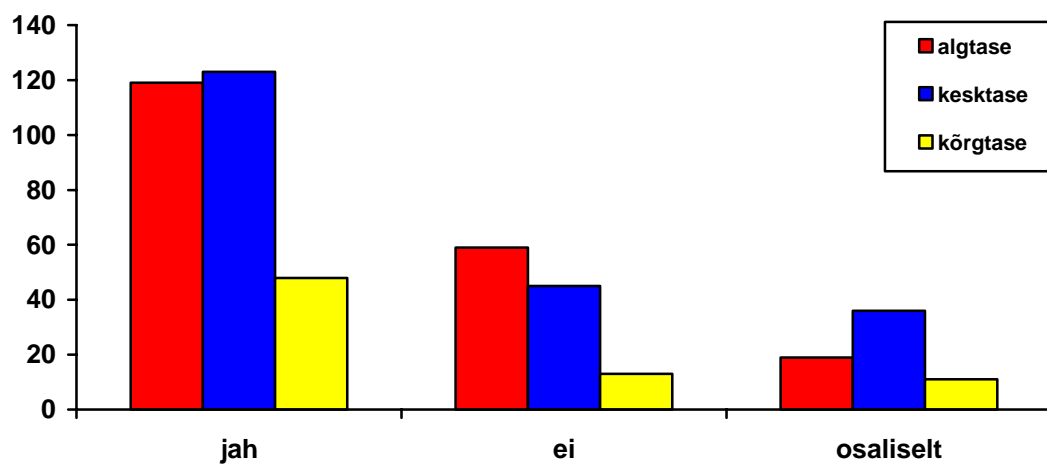
Kõige vähem valiti 241–300-tunniseid kursusi.

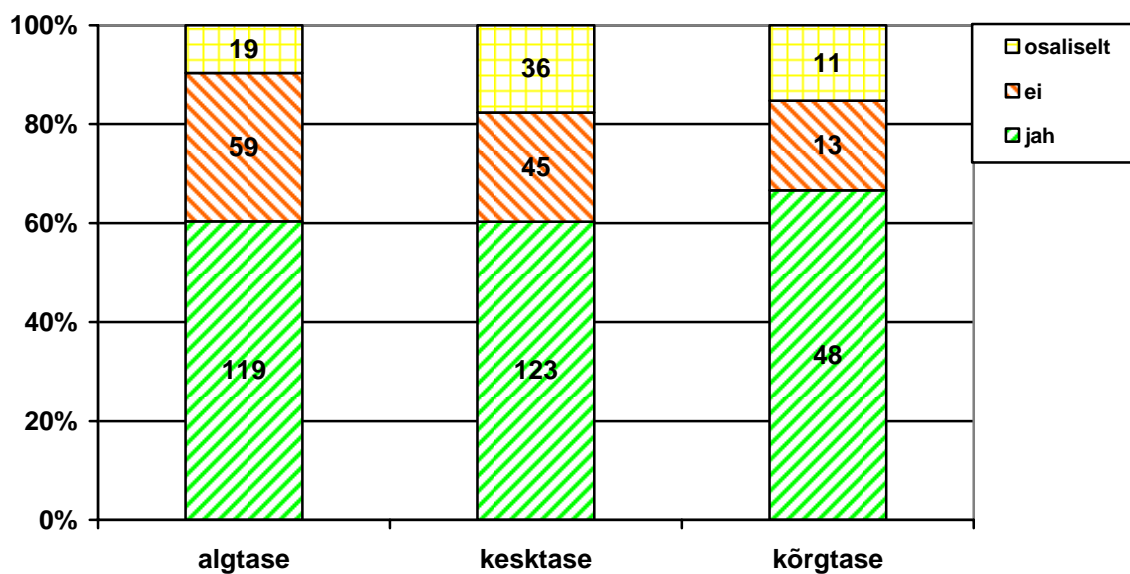
Joonis 18. Eesti keele tasemeeksamil käinud inimeste osalemine eesti keele kursustel.

Kas tasusite kursuste eest ise?

Küsimuse vastuste kohta on esitatud kaks joonist: joonis 19 annab keeleõppe eest tasumise kohta üldpildi, joonis 20 esitab sama infot tasemete kaupa ja protsentides.

Joonis 19. Kursuste eest tasumine.

Joonis 20. Kursuste eest tasumine tasemete kaupa.

Eespool esitatud joonistest selgub, et valdav osa inimestest maksid keelekursuste eest ise – nii alg- kui kesktaseme eksaminandidest tegid seda 60%. Teistest rohkem kergendasid iseenda rahakotti kõrgtaseme eksamile pürgijad – 67%.

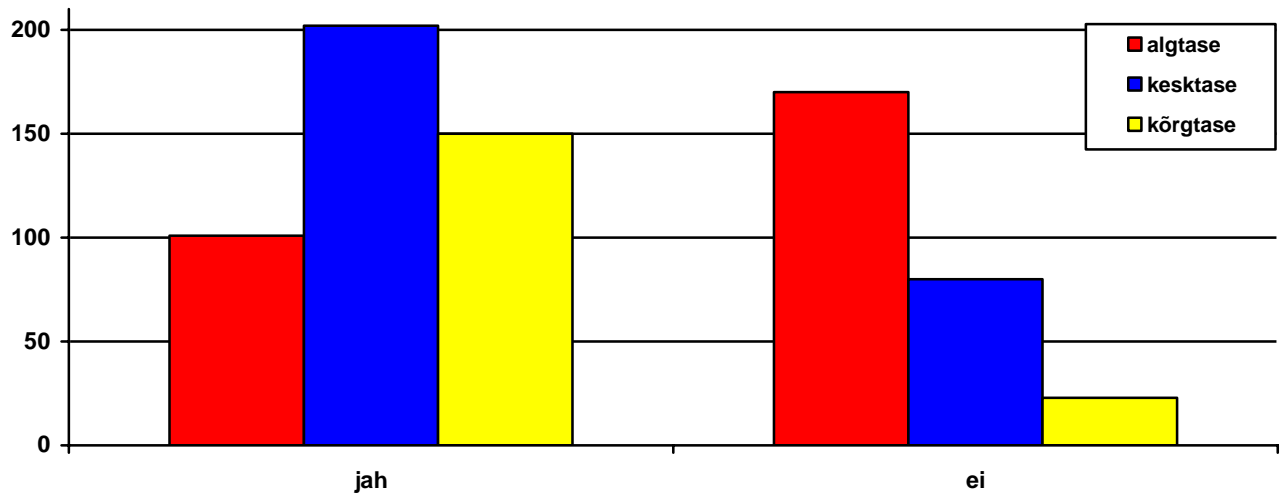
Keeleõppe eest ei pidanud ise tasuma 30% algtaseme eksaminandidest, kesk- ja kõrgtaseme eksaminandide hulgas oli nende arv mõnevõrra väiksem.

Kõige vähem oli tasemeeksamil inimesi, kes tasusid keeleõpingute eest osaliselt.

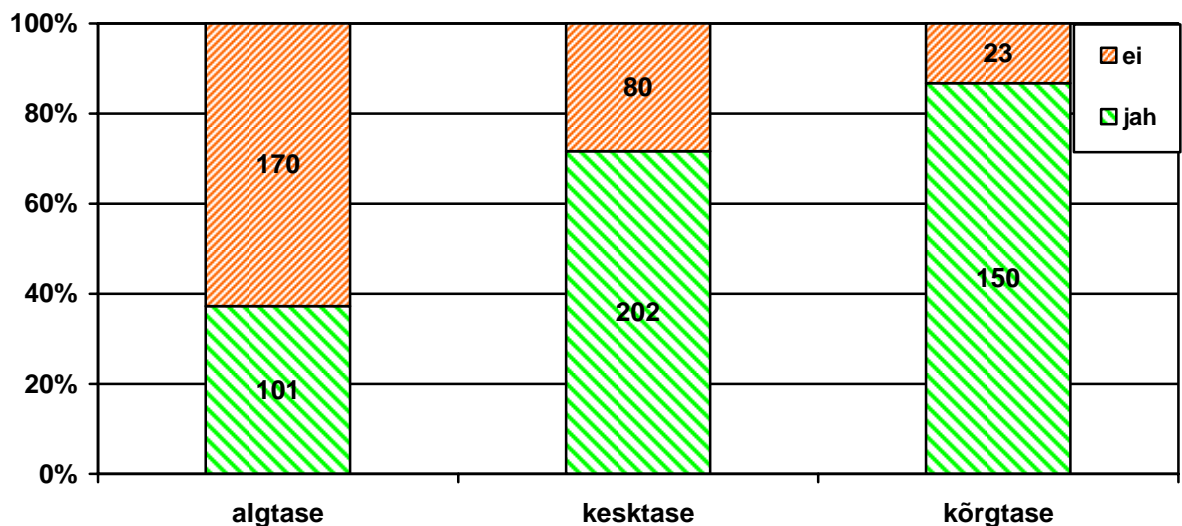
Kas olete ka varem eesti keele tasemeeksamil käinud?

Küsimusele jättis vastamata 46 inimest.

Alljärgnevad joonised esitavad üldist infot tasemeeksamil osalenute varasema eksamil käimise kohta: joonis 21 annab üldpildi, joonis 22 esitab sama infot tasemete kaupa ja protsentides.

Joonis 21. 2007. a novembri ja detsembri tasemeeksamil osalenud inimeste varasem eksamikogemus.

Joonis 22. Tasemeeksamil osalenud inimeste varasem eksamikogemus tasemete kaupa.

Varem oli tasemeeksamil osalenud 453 inimest, esimest korda viibis eksamil 273 inimest. Enamik algtaseme eksaminandidest osales eksamil esimest korda (63%).

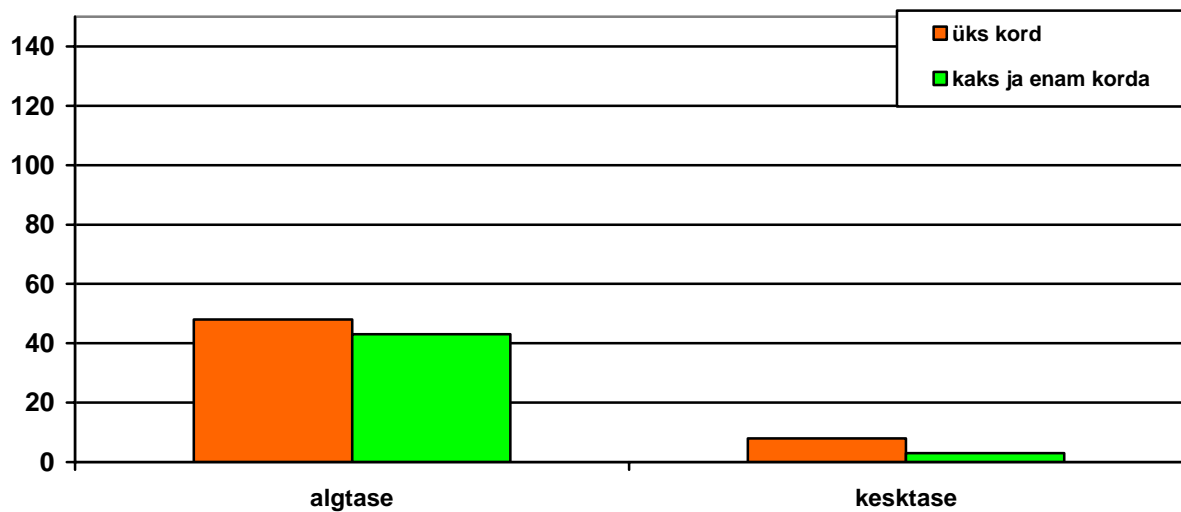
Kesk- ja kõrgtasemele tulijad olid enamasti juba varem eksamil käinud, kesktasemel oli varasem eksamikogemus 72%, kõrgtaseme eksaminandidest oli varem tasemeeksamil käinud 87% küsitletutest.

Kõige rohkem olid varem eksamil käinud kõrgtaseme eksamile tulnud inimesed.

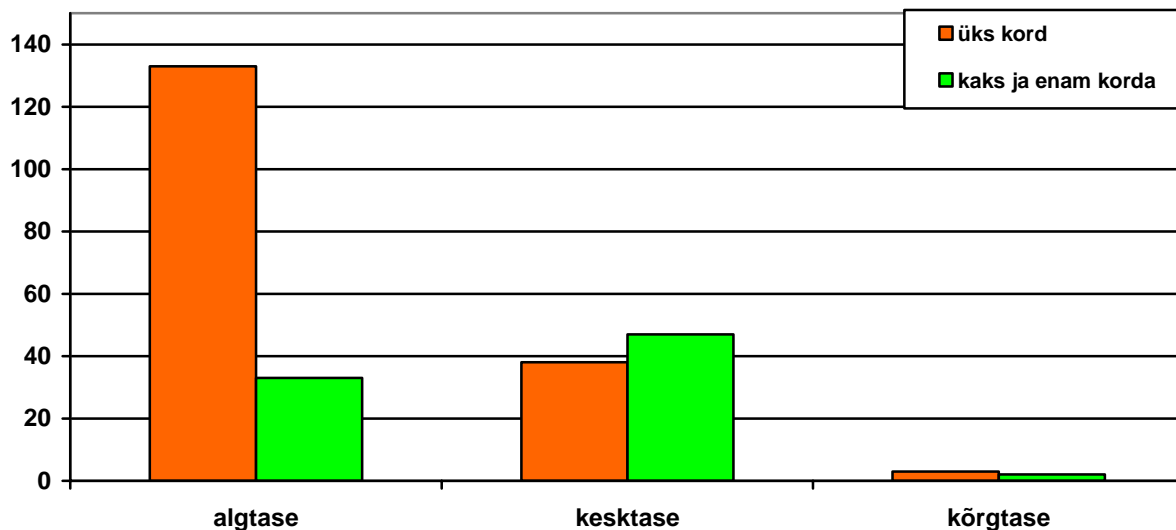
Need, kes vastasid eelmisele küsimusele jaatavalt, said vastata lisaküsimustele selle kohta, millise tasemeeksami kogemus neil juba on ning kui tihti nad on varem tasemeeksamil osalenud.

Millisel tasemeeksamil olete varem käinud? Mitu korda?

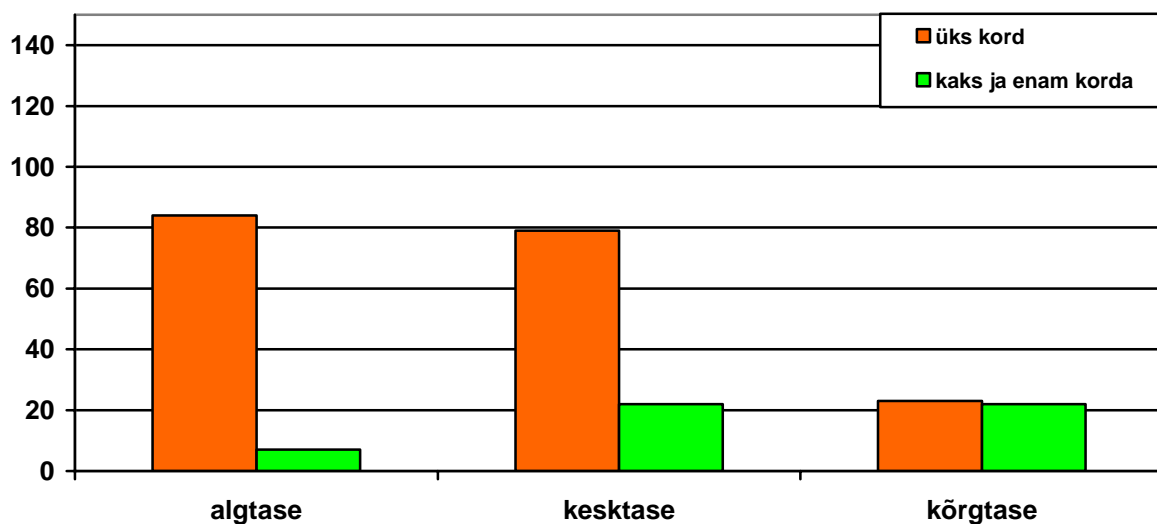
Alljärgnevalt on ära toodud varasem tasemeeksamil osalemine tasemete kaupa eraldi.

Joonis 23. Algtaseme eksamile tulnud inimeste varasem tasemeeksamil osalemine.

Joonis 24. Kesktaseme eksamile tulnud inimeste varasem tasemeeksamil osalemine.

Joonis 25. Kõrgtaseme eksamile tulnud inimeste varasem tasemeeksamil osalemine.

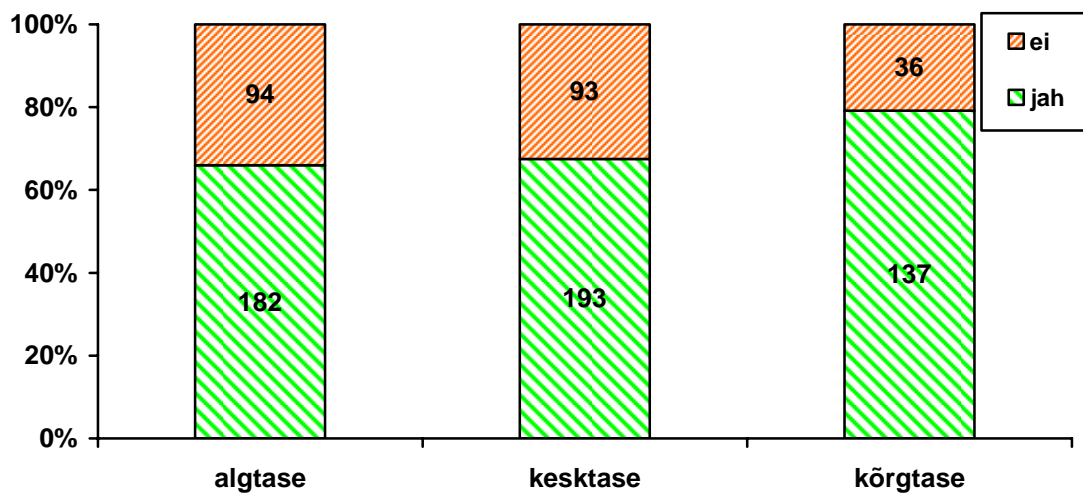
Algtaseme eksaminandid olid käinud varem ühe korra algtaseme eksamil, pisut vähem inimesi oli proovinud algtaseme eksamit sooritada mitu korda, kesktaseme eksamit olid proovinud teha vähesed.

Kesktaseme eksaminandidest oli enamik käinud ühe korra algtaseme eksamil, korduvalt üritati sooritada kesktaseme eksamit. Mõned üksikud kesktaseme eksaminandidest olid testinud oma keeleoskust ka kõrgtaseme eksamil.

Kõrgtaseme eksamile tulnud inimesed olid käinud ühe korra nii algtaseme eksamil kui kesktaseme eksamil, tunduvalt vähem oli üritatud sooritada kõrgtaseme eksamit.

Nii kõrgtaseme kui kesktaseme eksamil korduvalt käinud inimesi oli vaadeldava perioodi kõrgtaseme eksaminandide seas peaaegu võrdselt.

Kas kasutate iga päev eesti keelt?

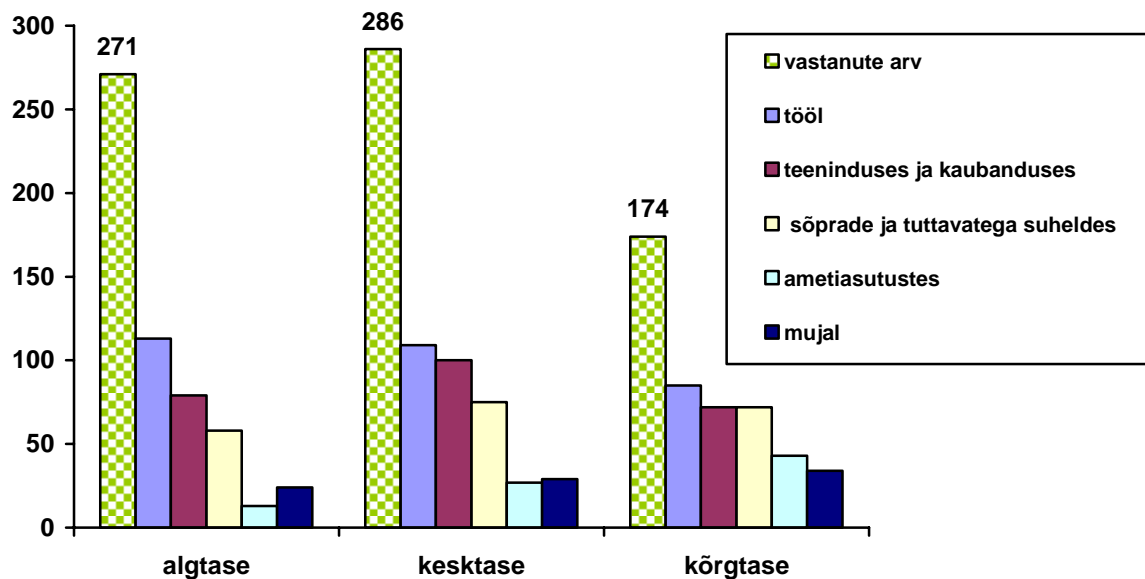
Joonis 26. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste igapäevane eesti keele kasutamine (tasemete kaupa).

Küsimusele jättis vastamata 37 inimest.

Kõige rohkem kasutavad igapäevases suhtlemises eesti keelt kõrgtaseme eksamile tulnud inimesed – 79%.

Nii alg- kui kesktaseme eksaminandid kasutavad eesti keelt peaaegu võrdselt, vastavalt 66% ja 67% küsimusele vastanutest.

Kus kasutate iga päev eesti keelt?

Joonis 27. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste eesti keele kasutamise kohad tavaelus (tasemete kaupa).

Küsimusele jättis vastamata 37 inimest.

Algtaseme eksamile tulnud inimesed kasutavad eesti keelt kõige rohkem töö juures – 42%. Teeninduses ja kaubanduses räägib eesti keeles märgatavalt vähem inimesi – 29%. Eestlastest sõbrad on 21% algtaseme eksaminandidest.

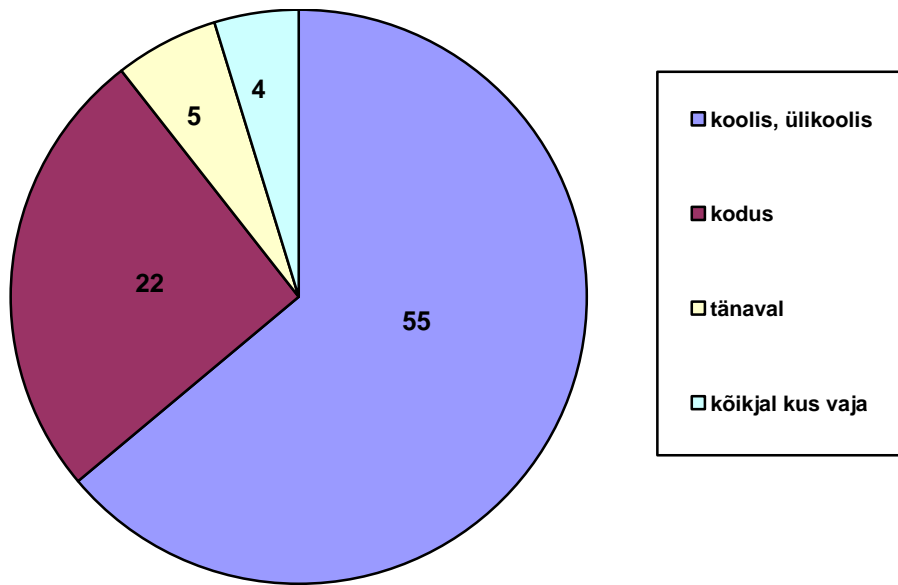
Kesktaseme eksaminandid suhtlevad samuti nagu algtasemegi eksaminandid eesti keeles peamiselt töö juures – 38%. Erinevalt algtaseme eksaminandidest kasutavad kesktaseme eksamile tulijad teenindus- ja kaubandusasutustes rohkem eesti keelt – 35% küsitletutest. Algtaseme eksaminandidest pisut rohkem on kesktaseme eksaminandidel ka eestlastest sõpru ja tuttavaid – 26% küsitletutest.

Kõrgtaseme eksaminandid kasutavad igapäevases suhtlemises teistest märgatavalt rohkem eesti keelt – töö juures 49%, teeninduses ja kaubanduses 41% küsitletutest. Kõrgtaseme eksamile tulijatel on rohkem ka eestlastest sõpru – 41% neist suhtleb tavaelus eestlastest sõprade ja tuttavatega.

Ametiasutustes aetakse eesti keeles asju üldiselt kõige harvem – alg- ja kesktaseme eksaminandidest kasutavad seal eesti keelt vaid vähesed (9,5% küsitletutest).

25% kõrgtaseme eksaminandidest üritab suhelda ka ametiasutustes eesti keeles.

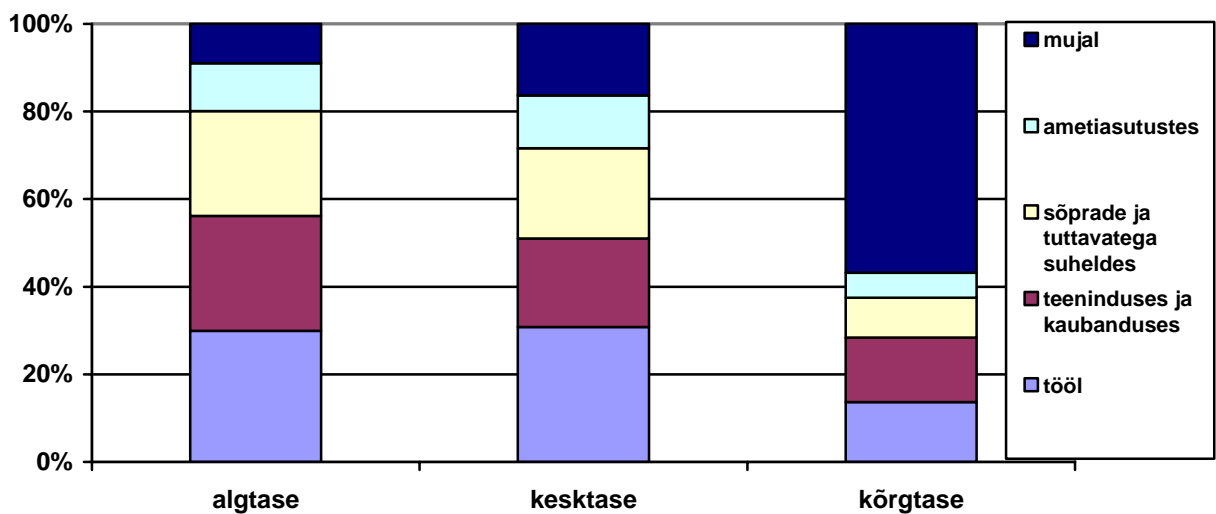
Muid eesti keele kasutamise kohti nimetasid samuti peamiselt kõrgtaseme eksamile tulijad. Kokku nimetas muid keelekasutus kohti 86 inimest.

Joonis 28. Tasemeeksamil osalenud inimeste muud eesti keele kasutamise kohad. Arv märgib küsimusele vastanud inimesi.

Vaatlesime eraldi ka varem eesti keele tasemeeksamil käinud inimeste keelekasutamise kohti.

Iga päev ei kasutanud eesti keelt vaid kaks inimest varem tasemeeksamil käinutest. Üks neist oli varem osalenud kesktaseme eksamil, teine algtaseme eksamil.

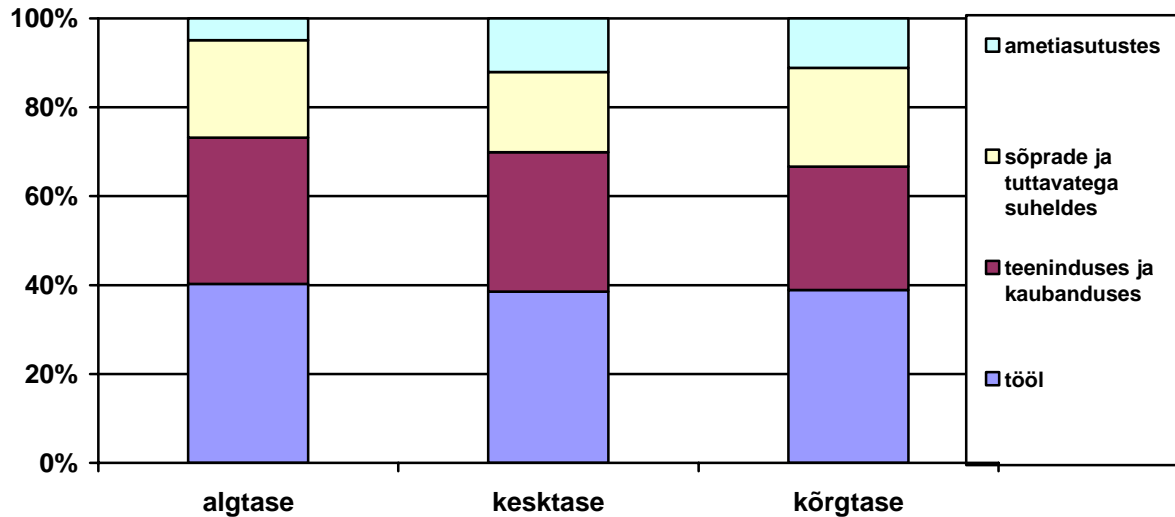

Joonis 29. Varem üks kord tasemeeksamil käinud inimeste keelekasutuskohad tasemete kaupa.

Varem ühe korra algtaseme eksamil käinud inimeste seas oli populaarsemaks keelekasutamise kohaks töökoht, pisut vähem kasutati eesti keelt teeninduses ja kaubanduses ning suheldes tuttavate ja sõpradega. Minimaalselt räägiti eesti keelt ametiasutustes ja vaid põgusalt mainiti muid keelekasutamise kohti (nt ülikooli, töökohta, sõpradega suhtlemist jms).

Ühe korra kesktaseme eksamil osalenud inimesed rääkisid nagu algtaseme eksaminandid eesti keelt kõige rohkem töö juures.

Varem korra kõrgtaseme eksamil käinud inimestel oli erinevalt teistest tasemete eksaminandidest ülekaalus keelekasutamine muudes kohtades (vt ka joonis 28).

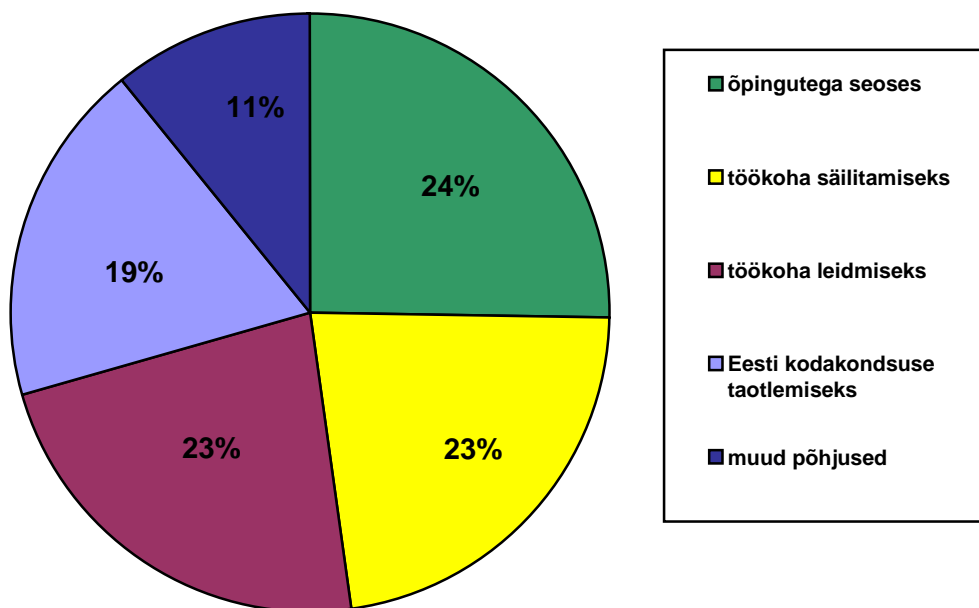
Joonis 30. Korduvalt tasemeeksamil käinud inimeste keelekasutuskohad tasemete kaupa.

Korduvalt tasemeeksamil käinud inimestel oli suhteliselt ühtlaselt märgitud ära eesti keele kasutamine kõikides kohtades.

Ametiasutustes suhtlevad eesti keeles vähem algtaseme eksaminandid.

Muid keelekasutamise kohti korduvalt tasemeeksamil käinud inimesed ei nimetanud.

Miks soovite taotleda eesti keele oskuse tunnistust?

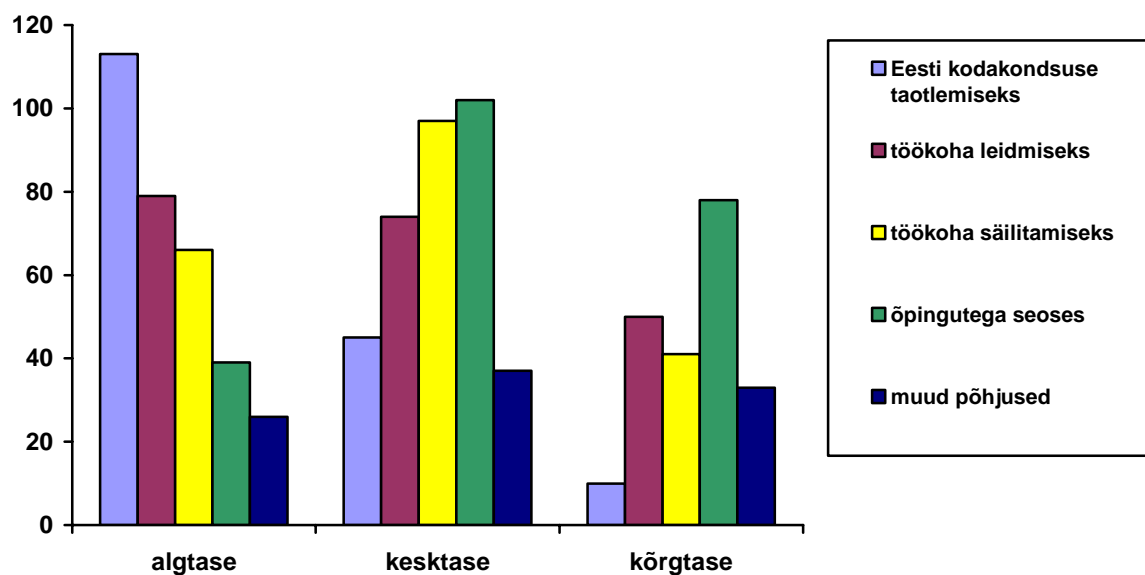

Joonis 31. Eesti keele tasemeeksamil osalenud inimeste eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise põhjused.

Küsimusele ei vastanud 58 inimest.

Kõige suurem hulk inimesi vajab eesti keele oskust tõendavat tunnistust õpingutega seoses – 24%, võrdselt märgiti põhjuseks töökoha leidmist ja töökoha säilitamist – 23%. 19% vastanutest soovis taotleda Eesti kodakondsust, muid põhjuseid nimetasid 11% eksaminandidest

Tasemeti jagunesid eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise põhjused järgmiselt:

Joonis 32. Eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise põhjused.

Algtaseme eksamile tulijatele oli kõige olulisemaks eksamile tulemise põhjuseks soov saada Eesti kodakondsus. Algtaseme eksamile tõi inimesi ka vajadus leida töökoht, suur hulk inimesi pidas tähtsaks töökoha säilitamist.

Kesktaseme eksaminandid taotlesid tunnistust eelkõige seoses sooviga õpinguid jätkata. Eelmisest vähem nimetati põhjuseks töökoha säilitamist ning töökoha leidmist.

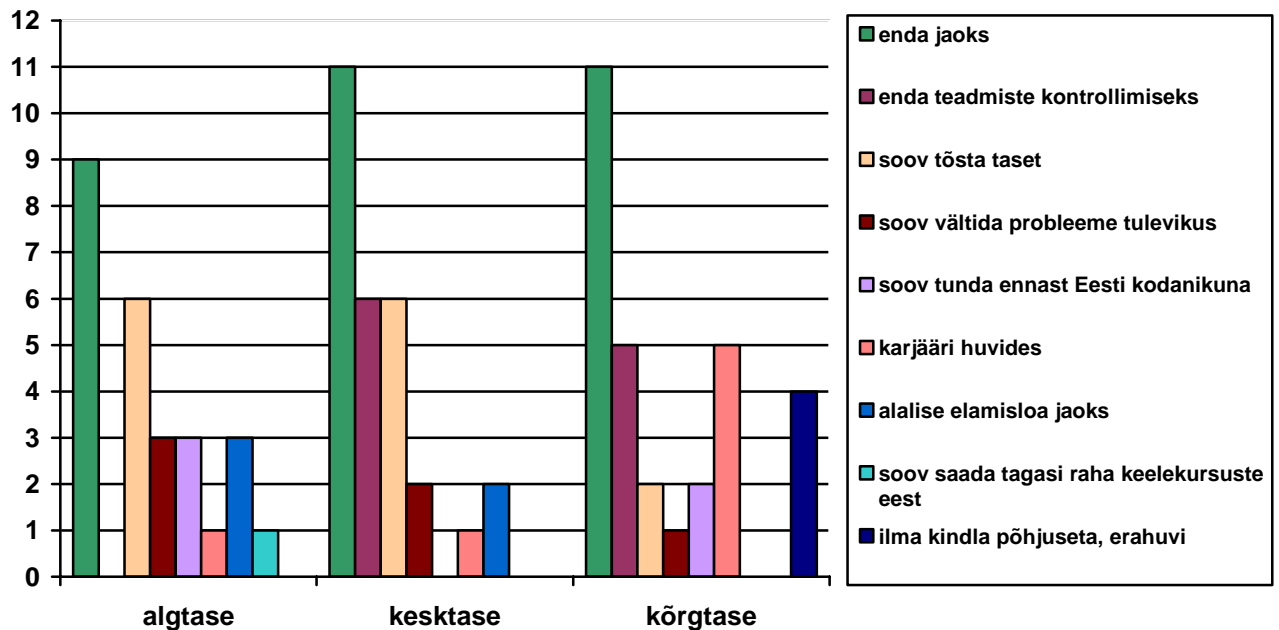
Kõrgtaseme eksaminandid märkisid nagu kesktaseme eksaminandidki tähtsamaks tunnistuse taotlemise põhjuseks õpinguid, teisele kohale jäi töökoha leidmise vajadus ning kolmandana nimetati töökoha säilitamist.

Kokkuvõttes võib öelda, et Eesti kodakondsuse taotlemine on just algtaseme eksamile tulijate eesmärk. See on ka mõistetav, sest kodakondsuse taotleja peab sooritama eesti keele tasemeeksami vähemalt algtasemele (valitsuse 17.02.2003. a määrus nr 393 „Kodakondsuse taotleja eesti keele eksami ja eesti keele tasemeeksami ühitamise tingimused ning läbiviimise kord”), kõrgematel tasemetel pole kodakondsuse taotlemine eksamisooritamise põhjusena enam nii tähtsal kohal.

Nii kesk- kui kõrgtaseme eksaminandide hulgas toodi eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise olulise põhjusena välja õpingute jätkamine. Seda võib taas seletada mõlema taseme eksamitel osalenud suure kooliõpilaste hulgaga.

Kesktaseme eksaminandide seas tõuseb esile töökoha säilitamise vajadus. Töökoha leidmine on võrdselt oluline kõikide tasemete eksaminandidele.

Alljärgneval joonisel on toodud tasemeeksamitele tulnud inimeste eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise muud põhjused.

Joonis 33. Eesti keele tasemeeksamitel osalenud inimeste eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise muud põhjused tasemete kaupa.

Enamasti soovisid tasemeeksamile tulnud inimesed eksamit sooritada enda jaoks, kesktaseme ja kõrgtaseme eksaminandid soovisid oma teadmisi kontrollida ja panna ennast ka proovile. Oma taset soovisid tõsta nii alg- kui kesktaseme eksaminandid, kõrgtaseme eksamile tulnud inimestele ei olnud see kõige olulisem põhjus.

Karjääri edendamiseks ja ametiredelil töusmiseks taotlesid tunnistust eelkõige kõrgtaseme eksaminandid, alg- ja kesktaseme eksaminandide hulgas oli karjääritegemise huvi minimaalne.

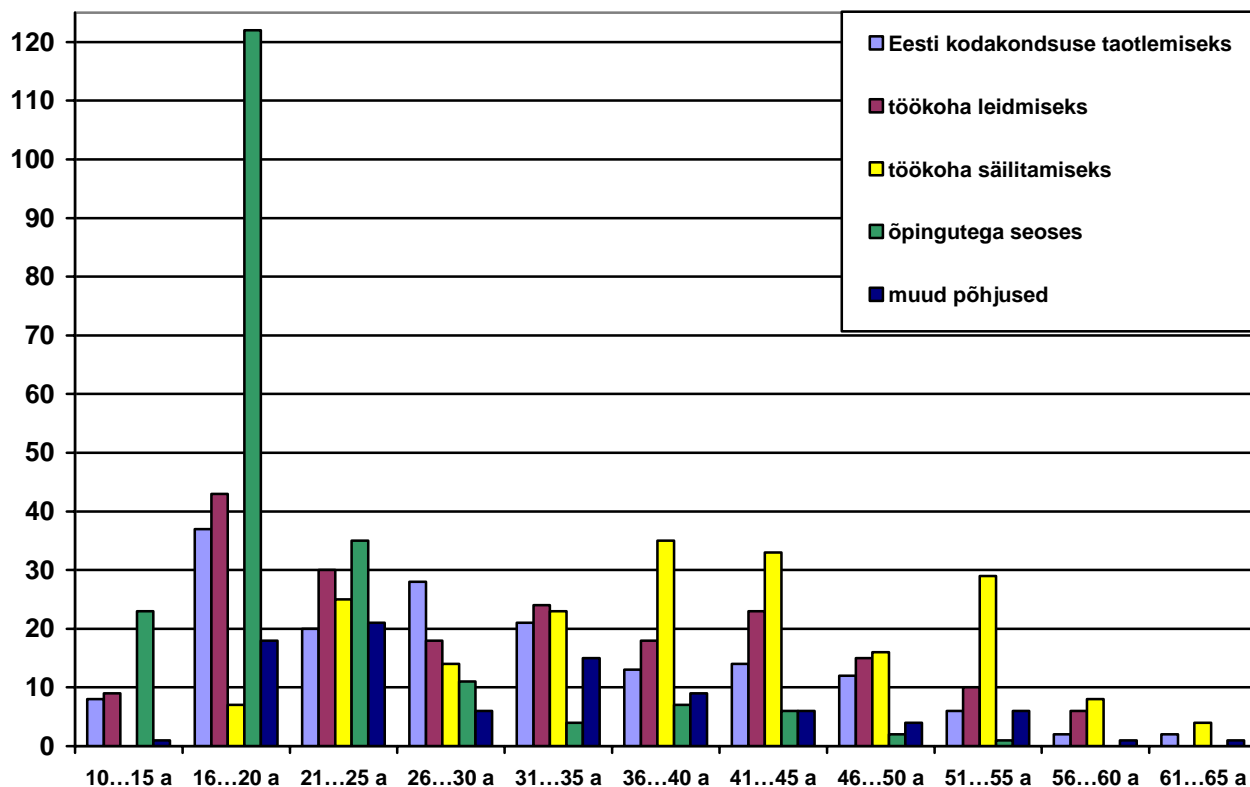
Kõigile kolmele tasemeeksamile oli tulnud inimesi, kes lootsid keeleoskustunnistuse omanikuna vältida probleeme tulevikus, algtaseme eksaminandide seas oli nii vastanuid kõige rohkem.

Alg- ja kõrgtasemel oli mitmeid inimesi, kelle arvates keeleoskustunnistuse olemasolu aitab neil ennast tunda Eesti kodanikuna. Kesktaseme eksaminandide hulgas sellist põhjust esile ei tõstetud.

Alalist elamisloa vajasis algtaseme ja kesktaseme eksaminandid, keeleõppe eest soovis raha tagasi saada üks algtaseme eksamile tulnud inimene.

Erinevalt teistest tasemetest tulid kõrgtaseme eksamile hulk inimesi lihtsalt erahuvist, ilma kindla põhjuseta.

Vaatlesime, millised põhjused on eesti keele tunnistuse saamiseks eri vanusegruppidel.

Joonis 34. Eesti keele tunnistuse taotlemise põhjused vanusegruppide kaupa.

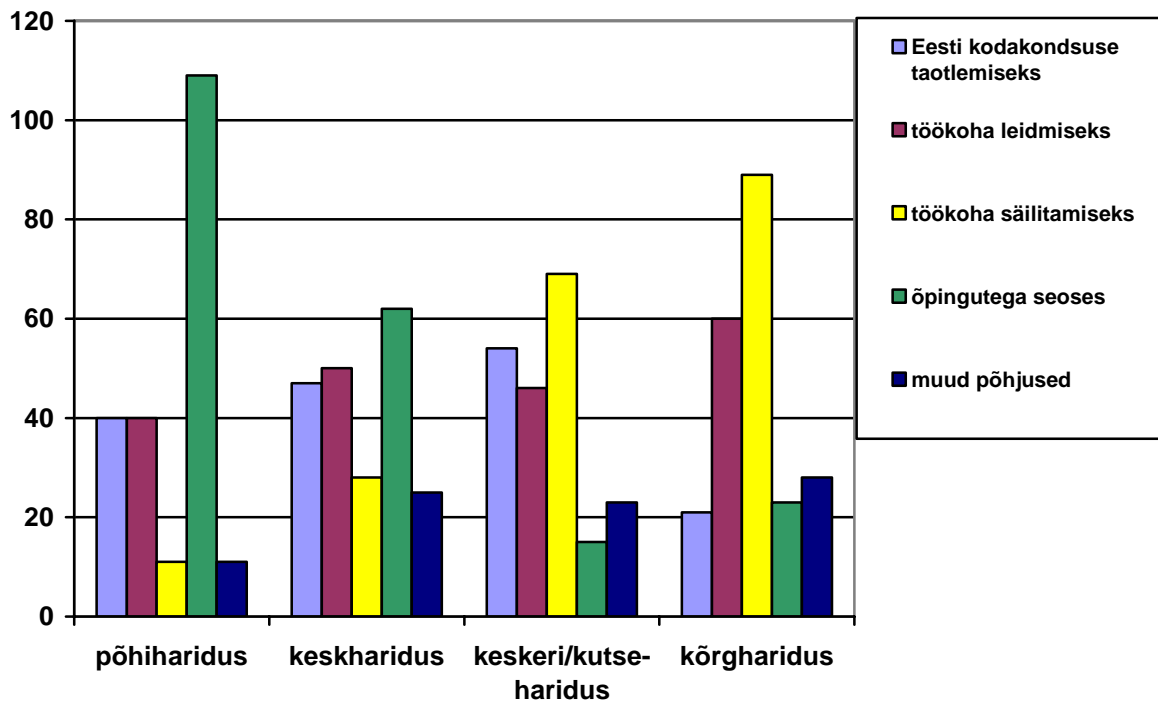
Joonis näitab hästi eri vanusegruppide eesti keele tunnistuse taotlemise põhjuseid.

Kuni 25. eluaastani on inimestel esikohal õpingud ja nende jätkamine.

21–35-aastased nimetavad eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise põhjusteks Eesti kodakondsuse taotlemist, töökoha leidmist ja säilitamist. Alates 31-aastastest inimestest muutub ülioluliseks põhjuseks töökoha säilitamise vajadus – eesti keele oskuse tunnistuse omandamisega soovitakse tagada endale kindlus töökohal.

Muid põhjuseid nimetasid kõige rohkem 21–25- ja 31–35-aastased (nt sooviti tunnistust taotleda enda jaoks, oma teadmiste kontrollimiseks).

Vaatlesime, millised on eesti keele tunnistuse taotlemise põhjused eri haridustasemega inimestel.

Joonis 35. Eesti keele tunnistuse taotlemise põhjused eri haridustasemega inimestel.

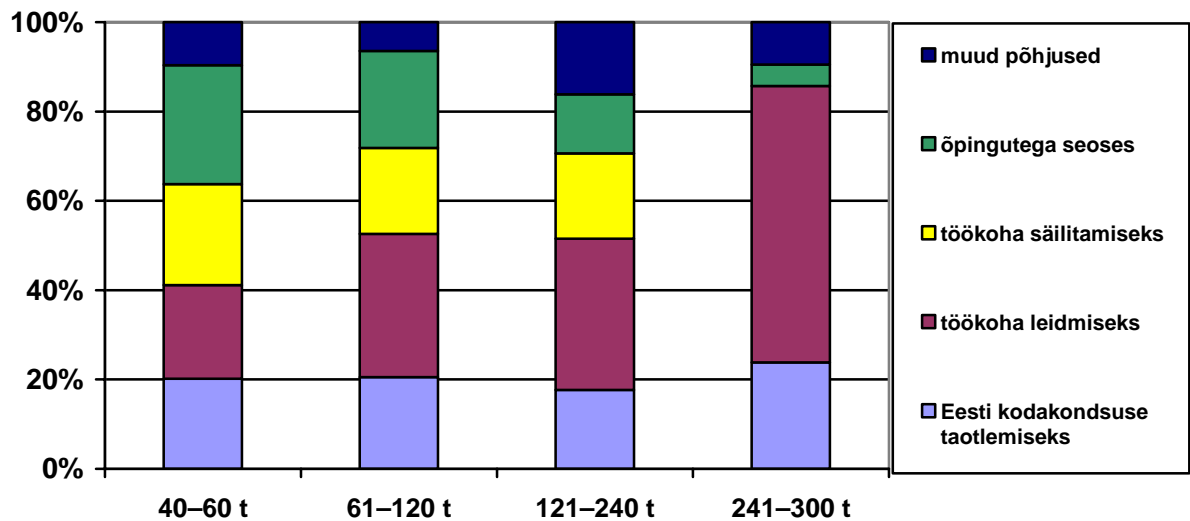
Eesti kodakondsuse taotlemiseks käisid eksamil kõige rohkem keskeri- ja kutseharidusega inimesed, kõige vähem aga kõrgharidusega inimesed.

Töökoha leidmine oli ühtlaselt oluline kõikidel inimestel, olenemata haridustasemest.

Töökoha säilitamist pidasid tähtsaks eelkõige kõrgharidusega, pisut vähem keskeri- ja kutseharidusega inimesed.

Tunnistuse taotlemine õpingutega seoses oli ülekaalus põhiharidusega inimeste seas – see on jällegi seletatav suure õpilaste hulgaga tasemeeksamil (vt joonis 6).

Võrdlesime tasameeksamitele tulnud inimeste kursuste valikut eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise põhjustega.

Joonis 36. Ühe kursuse läbinud eksaminandide tunnistuse taotlemise põhjused.

Ühe korra kursustel käinud inimeste eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise põhjuseks on töökohta leidmine. Eriti oluline on see inimestele, kes läbisid ühe 241–300-tunnise kursuse ja on seega keeleõppesse rohkem panustanud.

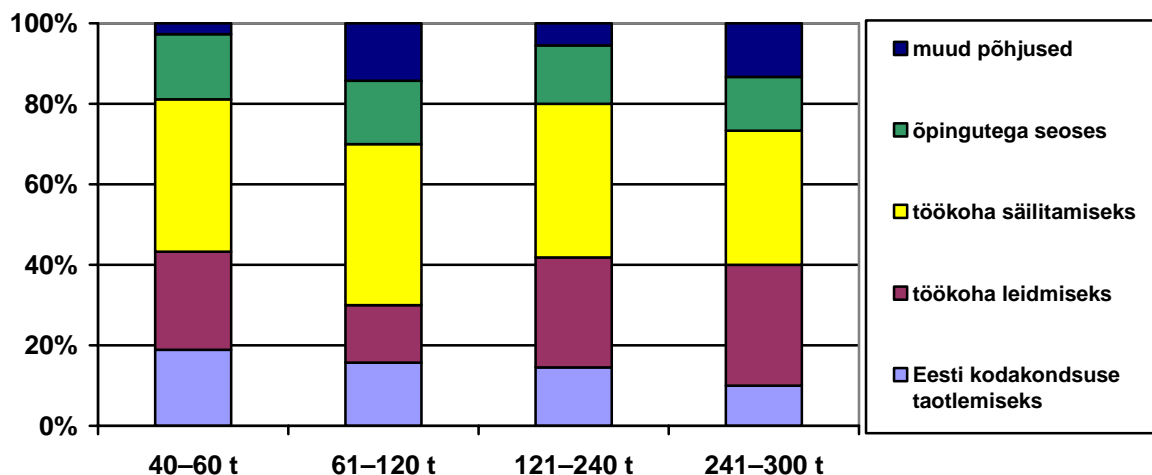
Suhteliselt stabiilselt käidi erineva mahuga kursustel Eesti kodakondsuse taotlemiseks.

Töökohta säilitamiseks kõige mahukamat kursust (241–300 tundi) ei valitud.

Seevastu korduvalt kursustel käinud inimestel on peamiseks tunnistuse taotlemise põhjuseks töökohta säilitamise vajadus (vt joonis 37).

Selleks kasutati nii lühi- kui pikaajalisemaid kursusi.

Suhteliselt ühtlaselt käidi mitu korda erineva mahuga kursustel seoses õpingute jätkamisega ja kodakondsuse taotlemisega.

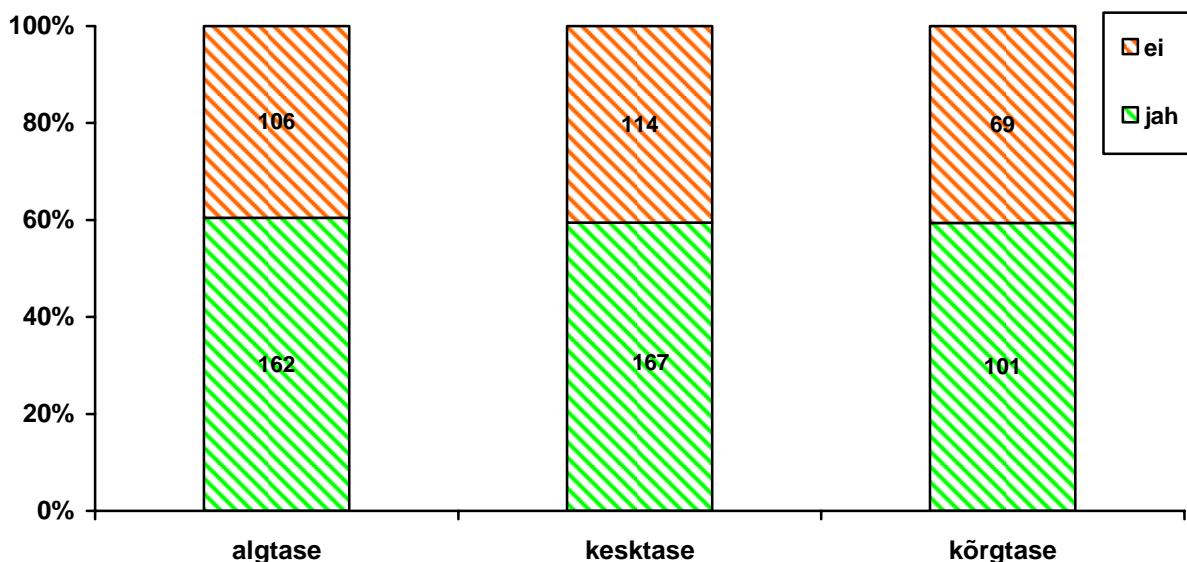

Joonis 37. Korduvalt kursustel osalenud eksaminandide tunnistuse taotlemise põhjused.

Kas Te töötate?

Küsimusele ei vastanud 43 inimest.

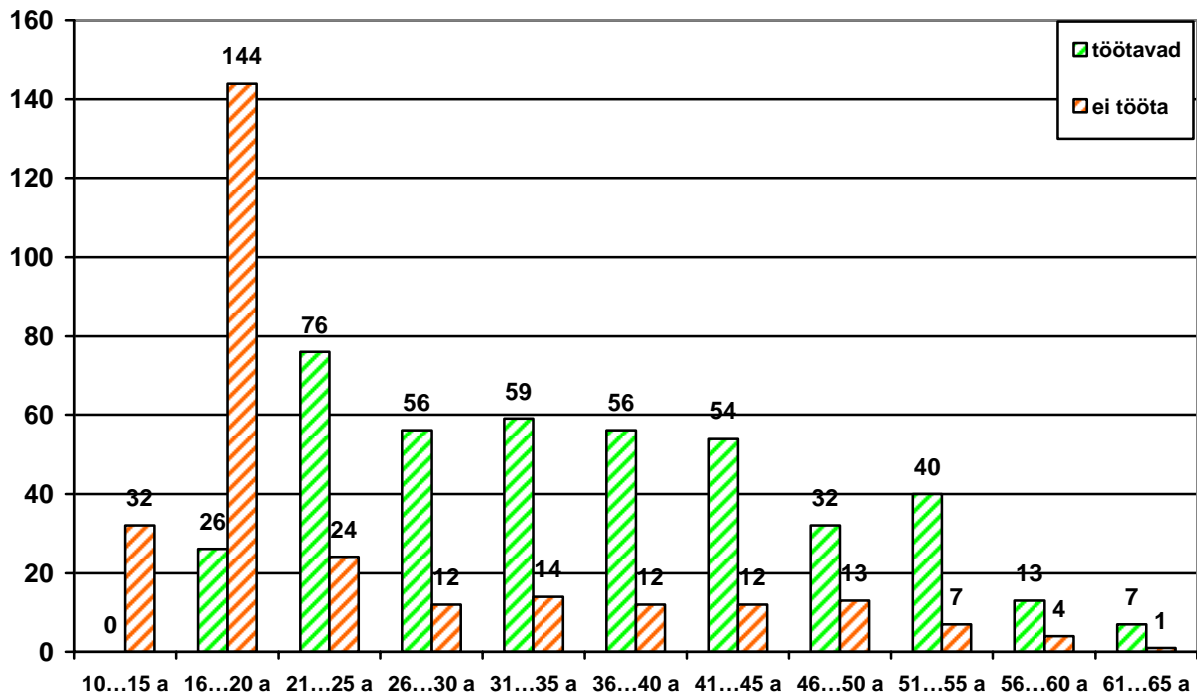
Kuivõrd eesti keele tunnistuse taotlemise tähtsamateks põhjusteks võib nimetada suures osas töökohta leidmise ja töökohta säilitamise vajadust, vaatlusime, kui palju oli uuritava eksaminandide kontingendi hulgas mittetöötavaid inimesi.

Joonis 38. Töötavate/mittetöötavate inimeste proportsioon novembri ja detsembri tasemeeksamil.

Kõikidest tasemeeksamil osalenud eksaminandidest töötas ca 60%.

Vaatlesime, milliste vanusegruppide hulgas on kõige rohkem inimesi, kes ei tööta. Oluline oli välja selgitada, kui palju oli küsitletute hulgas kooliõpilasi ja tudengeid ning kui paljud tööalistest inimestest ei ole endale tööd leidnud.

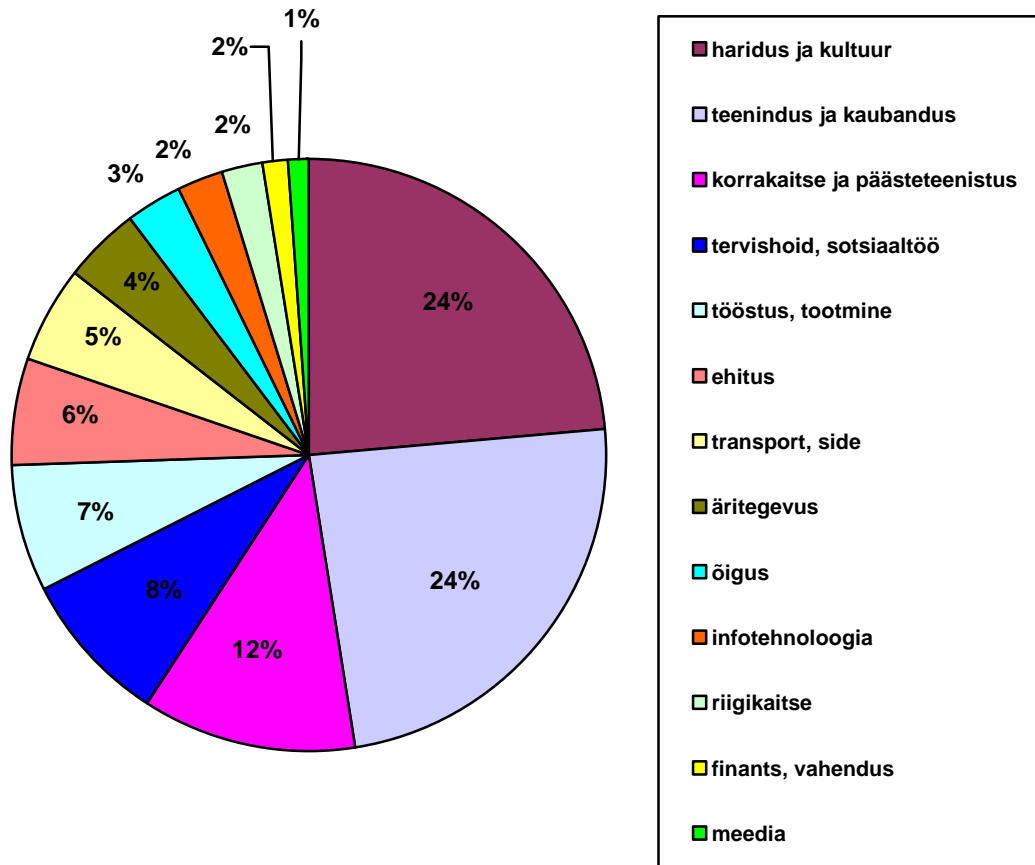

Joonis 39. Töötavate/mittetöötavate inimeste jagunemine vanuseti.

Joonisest järeldub, et mittetöötavate eksaminandide osakaal on väga suur vanusegrupis 16–20 aastat, mis annab jällegi tunnistust suurest kooliõpilaste/tudengite hulgast tasemeeksamil. Lisaks eelmisele võib välja tuua ka vanusegrupi 10–15 aastat, kuhu arvatavasti kuuluvad põhikooliõpilased ning vanusegrupi 21–25 aastat, kuhu võivad mahtuda veel tudengid või äsja kõrgkooli lõpetanud inimesed.

Mis on Teie tegevusvaldkond?

Küsimusele vastas 469 inimest, 43 töötavat inimest jättis küsimusele vastamata.

Joonis 40. Ülevaade 2007. a novembri ja detsembri tasemeeksamil osalenud inimeste tegevusvaldkondadest.

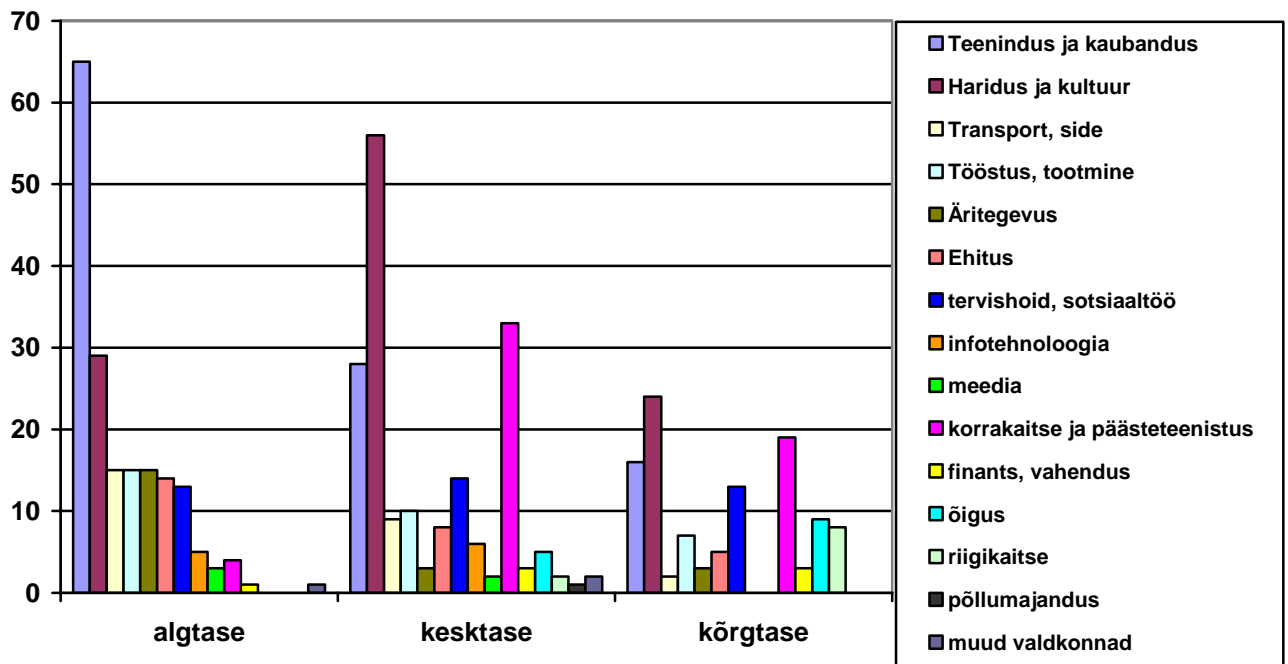
Joonisest võib järeldada, et tasemeeksamil osalenute tegevusvaldkondadest on võrdselt esindatud haridus ja kultuur ning teenindus ja kaubandus – mõlemaid 24%.

Neist poole vähem on inimesi korrakaitse ja päästeteenistusest – 12% vastanutest.

Esindatud on ka tervishoid, sotsiaaltöö – 8%, tööstus, tootmine, ehitus ja transport, side.

Teiste valdkondade esindajaid käis eksamil üksikuid.

Tundsiime huvi, milliste tegevusvaldkondade esindajad alg-, kesk- ja kõrgtaseme eksamil käisid ning kas tasemeti on täheldatav ka mõnetine erinevus.

Joonis 41. Tasemeeksamil osalenud inimeste tegevusvaldkonnad tasemete kaupa.

Jooniselt on näha, et algtaseme eksaminandide hulgas tõusevad teistest rohkem esile kaks valdkonda: 180-st küsimusele vastanud algtaseme eksaminandist töötab teeninduses ja kaubanduses 36%, haridus- ja kultuuritöötajaid oli 16%.

Eelmistest tunduvalt vähem, 8%-ga olid esindatud transport ja side, tööstus ja tootmine ning äritegevus.

Küsimusele vastanud 182-st kesktaseme eksaminandist olid ülekaalus inimesed haridus- ja kultuurivallast – 31%, järgnesid korrakaitse valdkond – 18% ning teenindus ja kaubandus – 15%.

Tervishoiu ja sotsiaaltöö valdkonna töötajaid oli kesktaseme eksamil sama palju kui algtaseme eksamilgi – 7%.

Ülejäänud valdkondades (nt tööstus, tootmine; transport, side; õigus jt) töötas 36% kesktaseme eksaminandidest.

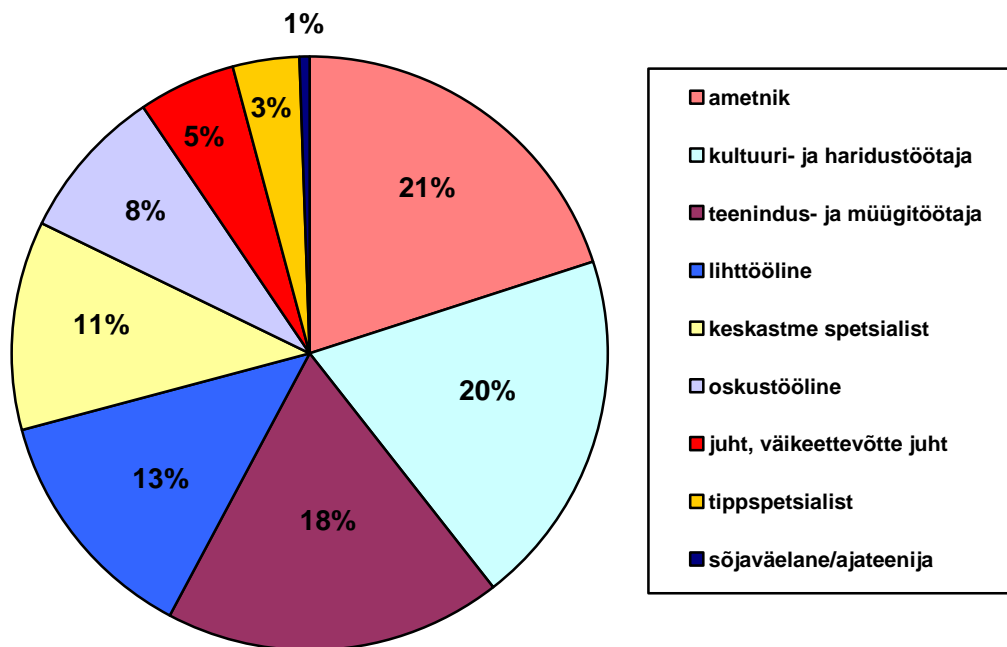
Küsimusele vastanud 109-st kõrgtaseme eksamile tulijast oli 22% kultuuri- ja haridustöötajad, pisut vähem ehk 17% oli eksamil korrakaitse valdkonna inimesi. Eelmistele järgnesid teenindus ja kaubandus – 14% ning tervishoid ja sotsiaaltöö – 12%.

Teistesse valdkondadesse kuulus 35% kõrgtaseme eksaminandidest.

Muudest valdkondadest nimetati laevaremonti, merendust ja turismi. Nende valdkondade esindajad soovisid sooritada kesktaseme eksamit.

Millisel ametialal Te töötate?

Küsimusele ei vastanud 263 inimest. Vastamata jätsid enamasti inimesed, kes ei töötanud – suure hulga moodustasid mittevastanutest just kooliõpilased.

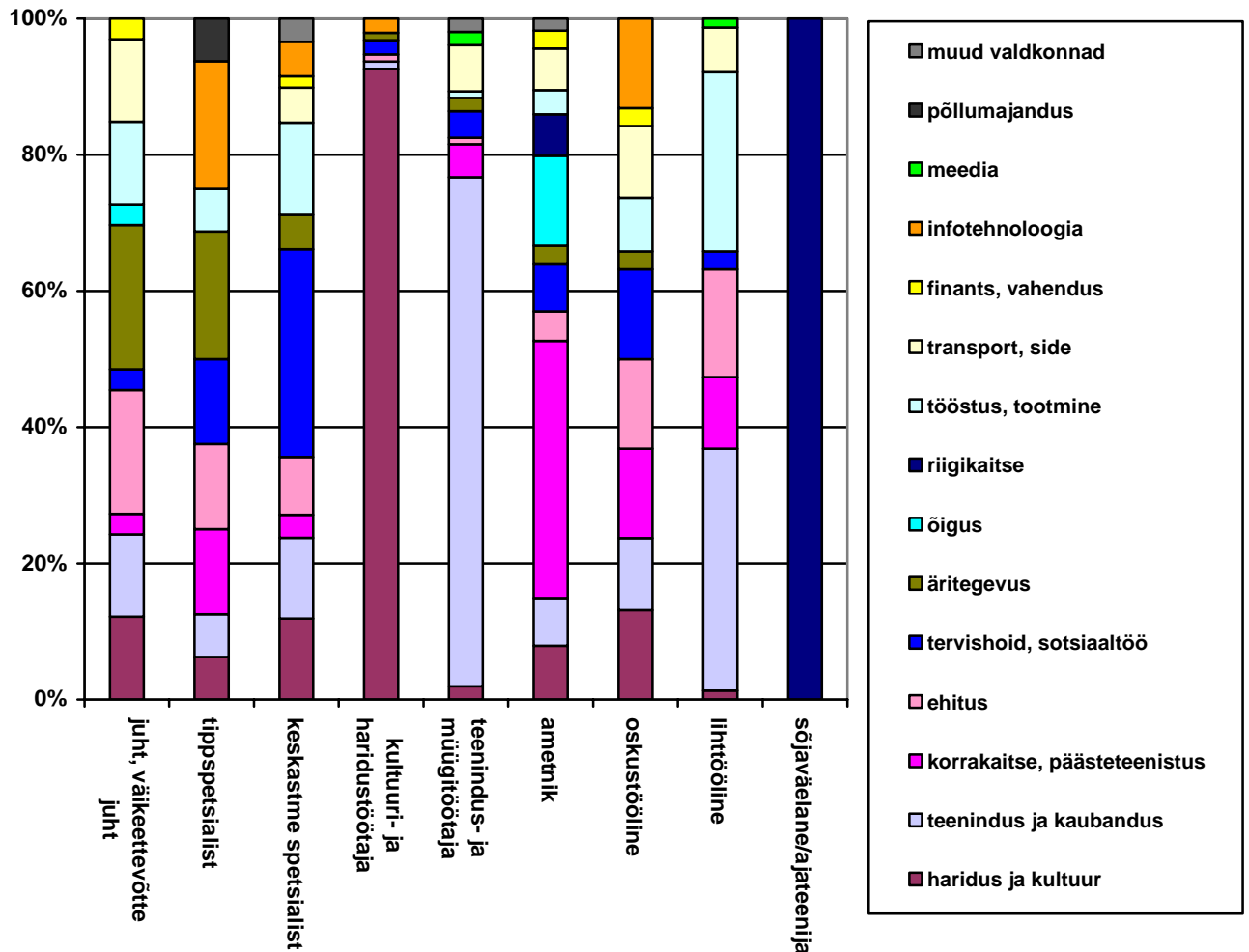

Joonis 42. Ülevaade küsitluses osalenud eksaminandide ametialadest.

Küsimusele vastanud inimeste hulgast osales tasemeeksamil peaaegu võrdselt ametnikke – 21% ning kultuuri- ja haridustöötajaid 20%. Järgnesid teenindus- ja müügitöötajad – 18%, lihttöölised – 13%, keskastme spetsialistid, oskustöölised. Teiste ametialade esindajaid oli tasemeeksamil vähem.

Järgnevalt vaatlesime, millistes tegevusvaldkondades tegutsevad tasameeksamil osalenud eri ametialade esindajad.

Joonise 43 tõlgendamisel tuleb arvestada, et see annab üldpildi, eri ametialadel töötavate inimeste hulk ei ole arvuliselt võrdne, nt juhtivtöötajaid oli tasameeksamil 24, kultuuri- ja haridustöötajaid 85 ja sõjaväelasi/ajateenijaid 3 (vt ka joonis 42).

Joonis 43. Eesti keele tasameeksamil osalenud eri ametialade töötajate tegevusvaldkonnad.

(Ettevõtete) juhte oli tasameeksamil kõige rohkem äritegevuse ja ehitusvaldkonnast. Võrdselt on juhte transpordi-, side-, tööstus-, tootmis-, teenindus- ja kaubandus-, ning haridus- ja kultuurivallast.

Tippspetsialistid töötavad enamasti infotehnoloogia ja äritegevuse valdkonnas. Võrdselt oli eksamil tervishoiu, sotsiaaltöö; ehituse ja korrakaitse valdkonna tippspetsialiste.

Enamik keskastme spetsialiste töötab tervishoiu ja sotsiaaltöö valdkonnas.

Ootuspäraselt tegutsevad peaaegu kõik haridus- ja kultuuritöötajad ning teenindus- ja müügitöötajad ka oma ametialale vastavas valdkonnas.

Enamik tasameeksamil osalenud ametnikest töötavad korrakaitse ja päästeteenistuses.

Oskustöölisi on mitmes tegevusvaldkonnas, nagu nt infotehnoloogia, transport, side, ehitus jt peaaegu võrdselt.

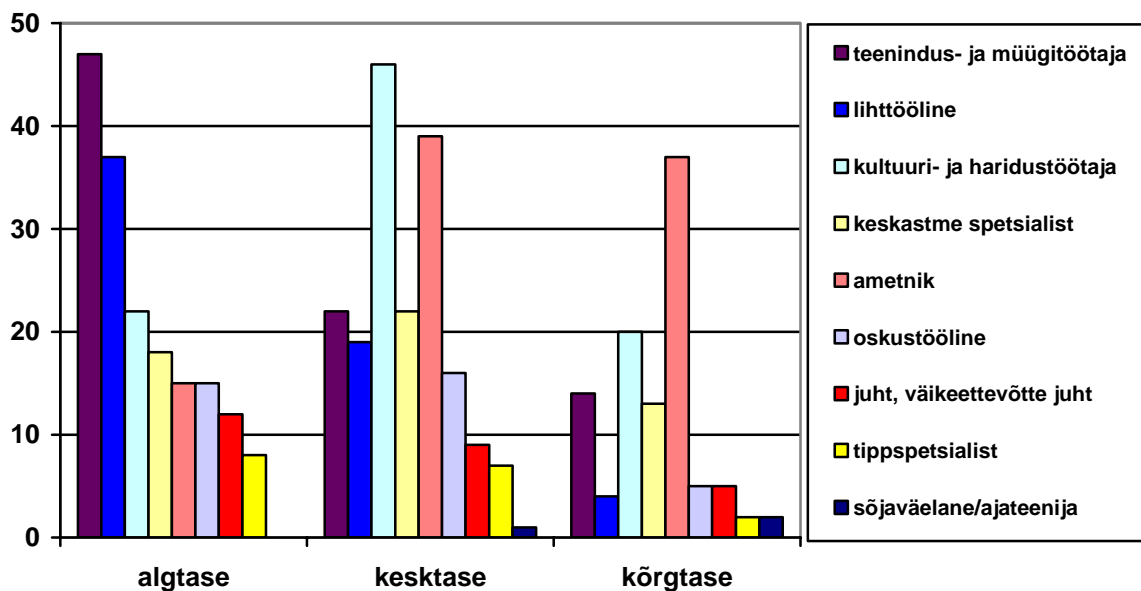
Enamik lihttöölisest töötavad teeninduse, kaubanduse ning tööstuses, tootmises.

Vaatlesime, kas tasemeeksamil osalenud erinevate ametialade inimesed olid eksamivalikul lähtunud riiklikult kehtestatud keeleoskuse nõuetest (vt VV 16.08.1999 määrust nr 249 ja VV 16.05.2001 määrust nr 164). Algtaseme eksami sooritamist nõutakse näiteks ühissõidukite juhtidelt, teenindus- ja müügitöötajatel, abiteenistujatel, vangla välis teenistuse valvuritelt.

Keeleoskuse kesktase tuleb omandada näiteks nooremametnikel, kantseleitöötajatel, pedagoogidel, kesktaseme juhtidel, kõrgharidust nõudvatel ametialadel töötavatel spetsialistidel, velskritel ja meditsiiniõdedel.

Kõrgtaseme eksami sooritamine on oluline kõrgematel ametnikel, vanemametnikel, juristidel-asjaajajatel, asutuste juhtidel, arstidel, eesti keele ja eesti keeles õpetatavate ainete õpetajatel.

Alljärgneval joonisel on näidatud erinevate ametialade esindajate tasemeeksami valik tasemete kaupa.

Joonis 44. Erinevate ametialade esindajate tasemeeksami valik tasemete kaupa.

Algtasemele tulnud 174-st küsimusele vastajast olid valdavalt teenindus- ja müügitöötajaid – 27%. Neist mõnevõrra vähem osales algtaseme eksamil lihttöölisi – 21%. Teiste ametialade esindajaid oli vähem: 13% oli kultuuri- ja haridustöötajaid ning 10% kesktaseme spetsialiste. Võrdselt käis algtaseme eksamil ametnikke ja oskustöölisi – 8%.

Kesktaseme eksamil osalenud 181-st küsimusele vastajast olid ülekaalus kultuuri- ja haridustöötajad – 25% ning ametnikud – 21%. Eelmistest tunduvalt vähem, kuid arvuliselt võrdselt oli kesktaseme eksamil teenindus- ja müügitöötajaid ning kesktaseme spetsialiste – mõlemaid 12%.

Kõrgtaseme 102 küsimusele vastanud eksaminandi hulgas olid ülekaalus ametnikud – 36%, neist peaaegu poole võrra vähem oli kultuuri- ja haridustöötajaid – 19%. Kasinam oli teenindustöötajate ning kesktaseme spetsialistide hulk (vastavalt 14% ja 13%).

Kõrgtaseme eksamit soovisid sooritada ka mõned oskus- ja lihttöölised.

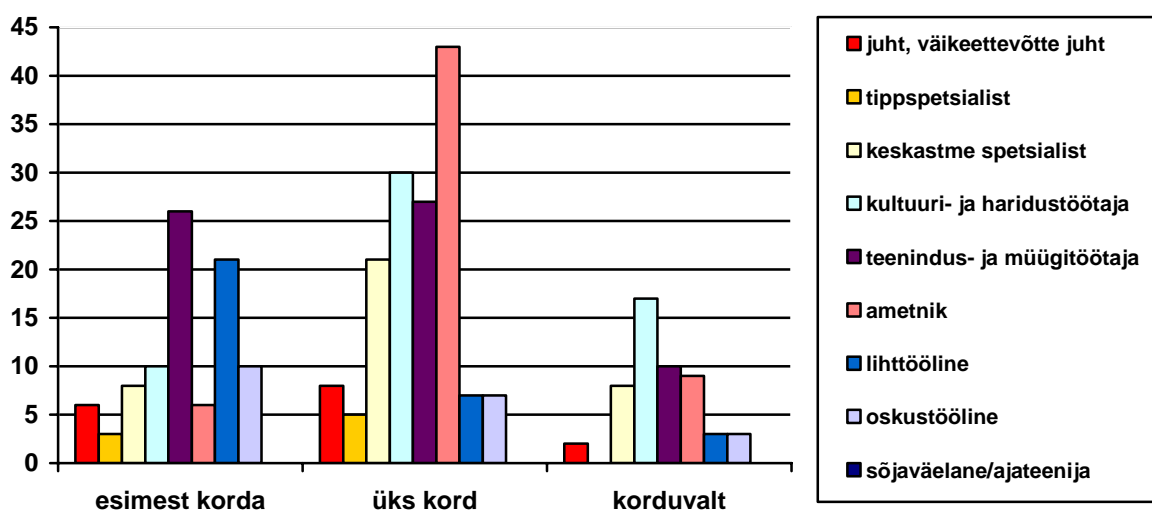
Seega võib järeldada, et valdav osa tasemeeksamitele tulijaid arvestab töökohal nõutavat keeleoskustaset ja valib ka sobiva eksami.

Samas algtaseme eksamil osalenud kultuuri- ja haridustöötajad, keskastme spetsialistid, ametnikud ning tippspetsialistid sooritasid eksami kas Eesti kodakondsuse taotlemiseks või otsustasid esmase eksamikogemuse saada madalama taseme eksamilt. See asjaolu lubab oletada, et suurel osal neist puudub veel töökohal nõutav keeleoskus.

Kesk- ja kõrgtaseme eksamil osalenud inimestest on ootuspäraselt ülekaalus haridus- ja kultuurivallas töötajad, märkimisväärne oli ka korrakaitstes ja teeninduses töötavate inimeste hulk (vt määrust nr 249 ja nr 164).

Vaatlesime, kui tihti käivad tasemeeksamitel eri ametialade esindajad.

Tundsimme huvi, milline on inimeste varasem tasemeeksamikogemus, st kas nad on ka varem tasemeeksamit sooritanud ja kui, siis kas ühe või rohkem kordi.

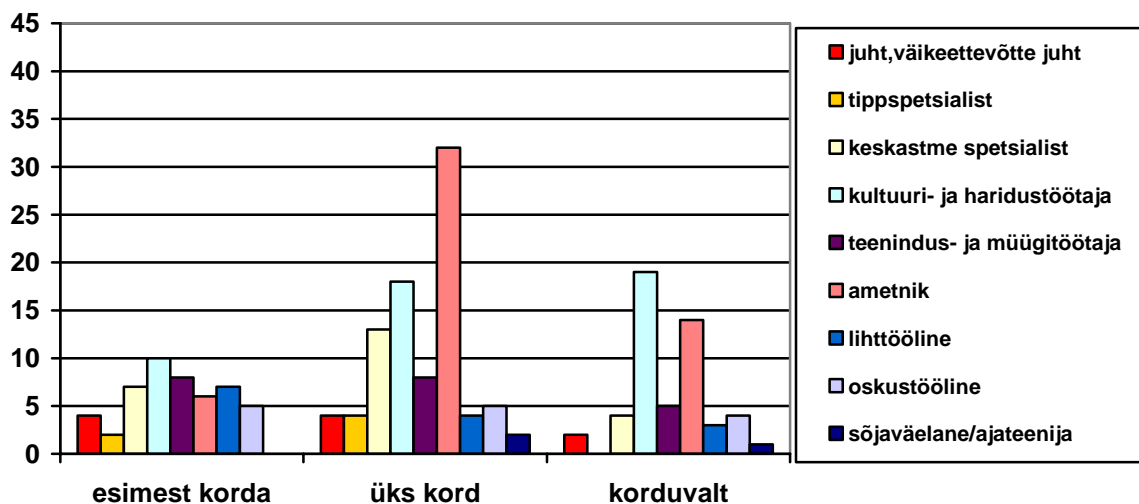
Joonis 45. Algtaseme eksamil osalenud erinevate ametialade esindajad.

Vaadeldava perioodi algtaseme eksamil käis eri ametialade inimesi 290.

Esimest korda oli algtaseme eksamil 90 inimest, kellest 29% olid müügitöötajad ning 23% lihttöölised.

Varem oli ühe korra algtaseme eksamil käinud 148 inimest, valdavalt ametnikud – 29%, suur hulk oli ka kultuuri- ja haridustöötajaid – 21% ning teenindus- ja müügitöötajaid – 18%.

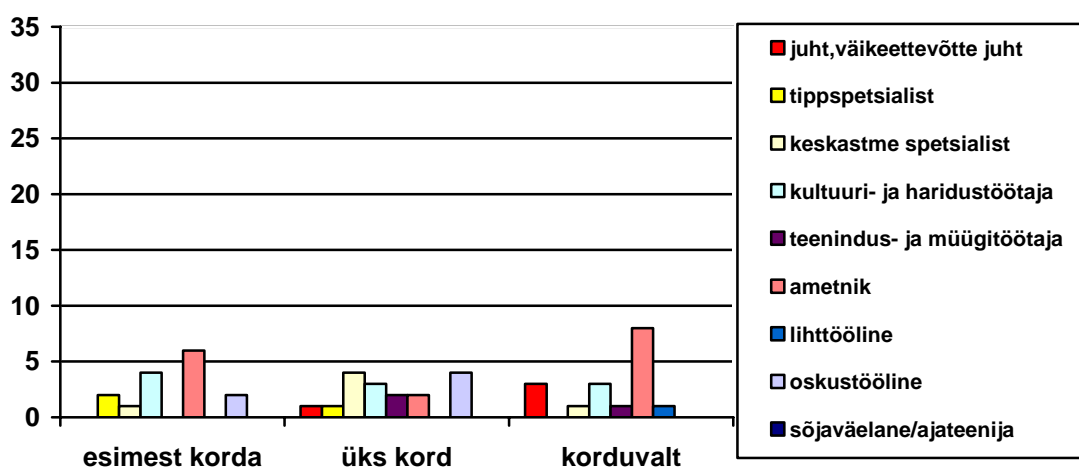
Kaks ja enam korda oli algtaseme eksamil käinud 52 inimest. Kõige rohkem kultuuri- ja haridustöötajad – 33%, neist oluliselt vähem olid algtaseme eksamil mitu korda osalenud teenindus- ja müügitöötajad – 19% ja ametnikud – 17%. Ükski tippspetsialist mitu korda algtaseme eksamil ei käinud.

Joonis 46. Kesktaseme eksamil osalenud erinevate ametialade esindajad.

Kesktaseme eksamil käis eri ametialade inimesi 191. Esimest korda oli kesktaseme eksamil 49 inimest, 90 inimest oli kesktaseme eksamil varem käinud ühe korra. Samamoodi kui algtaseme eksamil, olid ka kesktaseme eksamil varem ühe korra osalenud enamasti ametnikud – 35%. Neist märgatavalt vähem oli kultuuri- ja haridustöötajaid – 20% ning keskaste spetsialiste – 14%.

Mitu korda oli varem kesktaseme eksamil käinud 52 inimest – peamiselt püüdsid kesktaseme eksamit korduvalt sooritada kultuuri- ja haridustöötajad – 36%, neist vähem oli korduvsooritajate hulgas ametnikke – 26%. Tippspetsialistidel pole olnud põhjust kesktaseme eksamil mitu korda käia.

Joonis 47. Kõrgtaseme eksamil osalenud eri ametialade esindajad.

Kõrgtaseme eksamil käis eri ametialade inimesi 49. Esimest korda olid kõrgtaseme eksamil 15 inimest, varem olid ühe korra eksamil käinud 17 inimest, neist oskustöölisi ja keskastme spetsialiste 23% ning kultuuri- ja haridustöötajad 18%.

Kaks ja enam kordi olid proovinud kõrgtaseme eksamit sooritada samuti 17 inimest, suurema osa neist ametnikud – 47%. Mitu korda olid varem kõrgtaseme eksamil käinud ka juhtivtöötajad ning kultuuri- ja haridustöötajad, kuid mitte ükski tippspetsialist.

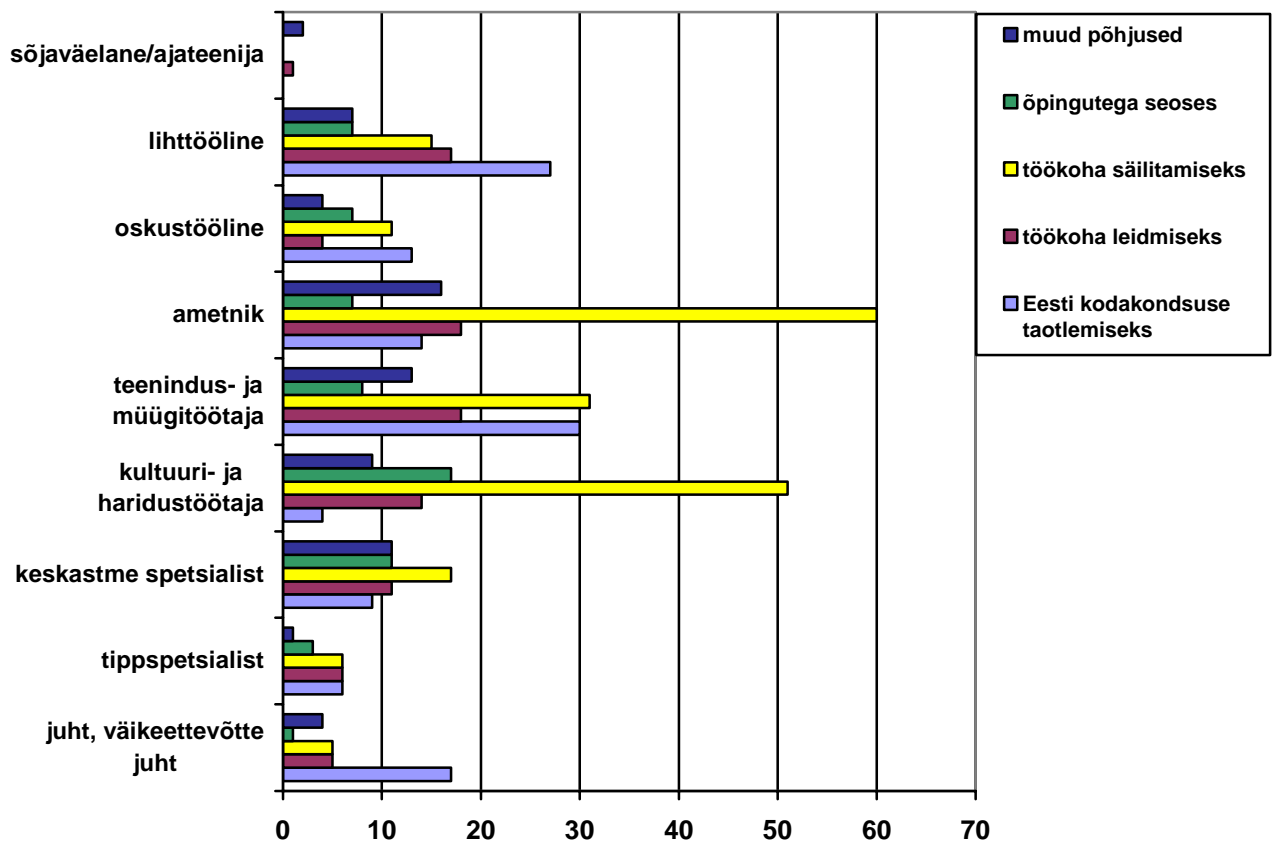
Kokkuvõtteks võib öelda, et algtaseme eksamil osalenud eri ametialade esindajatest olid varem ühe korra algtaseme eksamil käinud 51%, kaks ja enam korda 18% küsimusele vastanutest.

Keskastme eksamil tulnud eri ametialade esindajate hulgas oli samuti kõige rohkem neid, kes olid varem ühe korra keskastme eksamil käinud – 47%, mitu korda osales keskastme eksamil 27% küsimusele vastajatest.

Kõrgtaseme eksamil oli võrdselt neid, kes olid kõrgtaseme eksamil varem käinud ühe korra või mitu korda – mõlemal juhul oli neid 35%.

Võib järeldada, et mida kõrgema keeletasemega eksam, seda rohkem inimesi käib eksamil üle kahe korra.

Vaatlesime, mis põhjusel taotlesid eesti keele oskuse tunnistust eri ametialade esindajad.

Joonis 48. Eri ametialade esindajate eesti keele tunnistuse taotlemise põhjused.

Töökoha säilitamine oli ülioluliseks põhjuseks ametnikel ning kultuuri- ja haridustöötajatel, samuti tundis töökoha kaotamise pärast muret suur hulk keskastme spetsialiste ning teenindus- ja müügitöötajaid.

Eesti kodakondsuse taotlemiseks tulid eksamile eelkõige lihttöölised, oskustöölised, teenindus- ja müügitöötajad ning juhtivtöötajad.

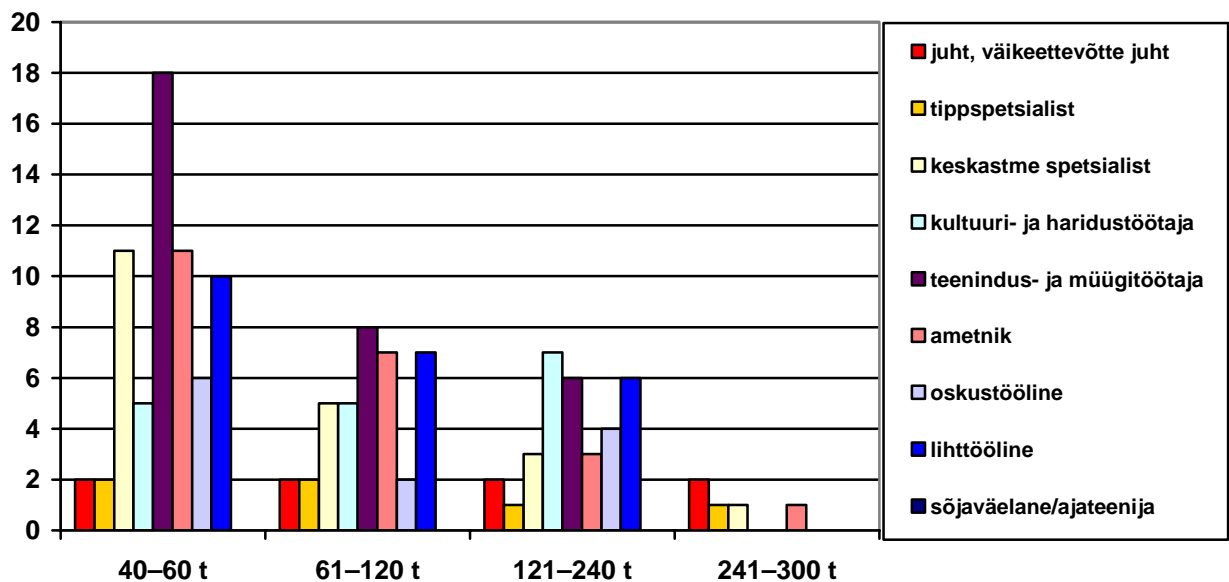
Tippspetsialistid märkisid tunnistuse taotlemise põhjuseks kodakondsuse taotlemise ning töökoha leidmise ja säilitamise.

Eesti keele oskuse tunnistuse taotlemise muid põhjuseid vaata jooniselt 33.

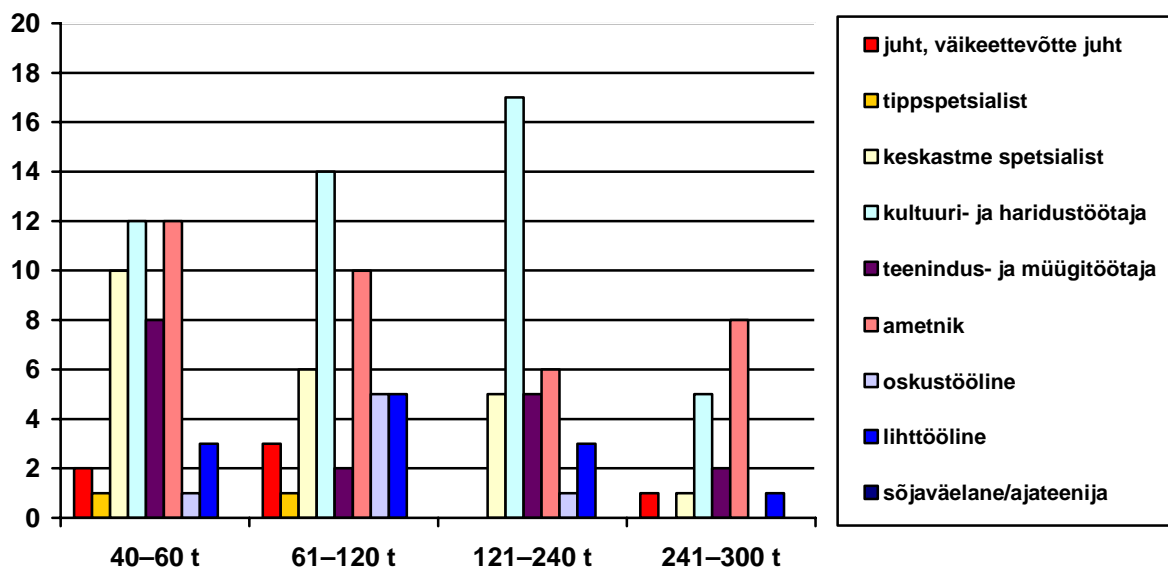
Vaatlesime, millised kursused on eri ametialadel töötavate inimeste seas populaarsed ning kas keelekursustel osaletakse korduvalt või mitte.

Joonisel 49 on esitatud kursused, mida valiti ühe korra, joonis 50 aga näitab kaks ja rohkem korda valitud keelekursusi.

Kursuste valik on välja toodud ametialade kaupa.

Joonis 49. Ühe korra eesti keele kursustel osalenud erinevate ametialade esindajad.

Joonis 50. Kaks või enam korda eesti keele kursustel osalenud eri ametialade inimesed.

Kõige rohkem käidi lühiajalistel kursustel mahuga 40–60 tundi.

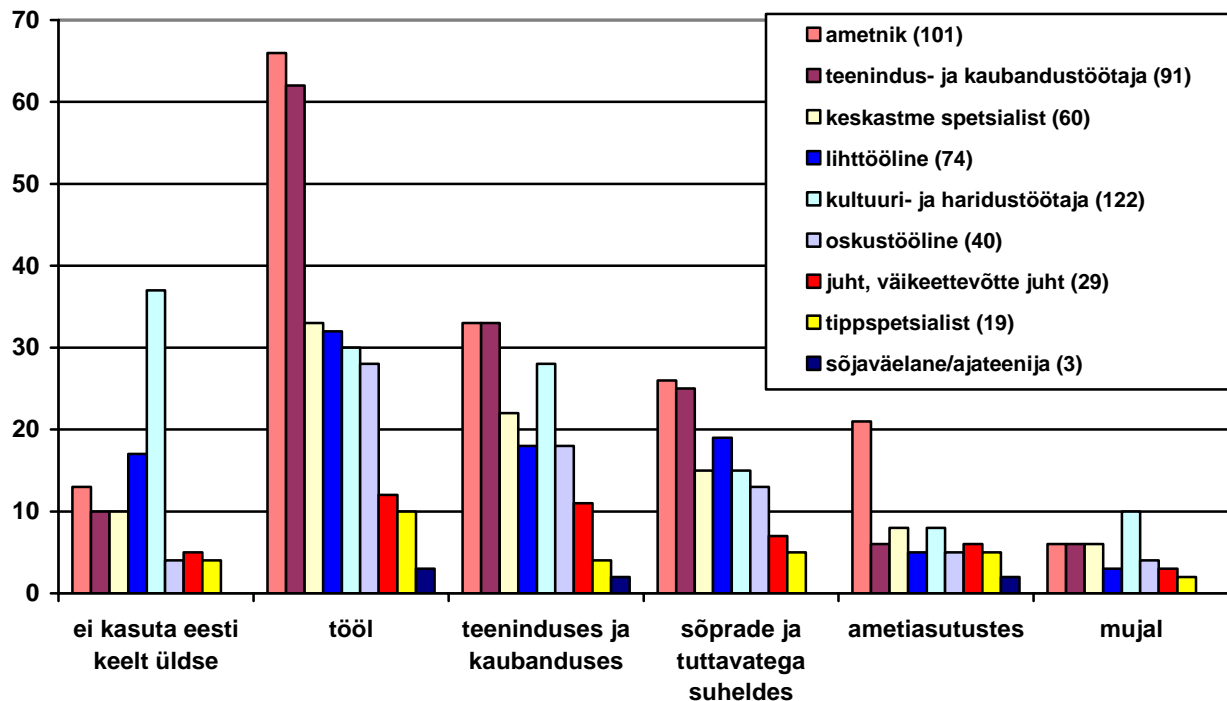
Üks 40–60-tunnine kursus oli eriti populaarne teenindus- ja müügitöötajate seas. Võrdselt valisid sama mahuga kursuse ametnikud ja keskastme spetsialistid.

Korduvalt käivad erineva mahuga kursustel ametnikud ning haridus- ja kultuuritöötajad, vähem eelistavad mitmel kursusel käia keskastme spetsialistid ja teenindus- ja müügitöötajad.

Mitmel erineva mahuga kursusel osalemine on tõenäoliselt seotud sooviga sooritada kõrgemate tasemetee keeleeksamit. Seevastu algtaseme eksamile tulekuks ollakse ilmselt valmis juba pärast lühiajalise kursuse läbimist.

Vaatlesime, kus kasutavad eri ametialade inimesed kõige rohkem eesti keelt.

Joonis kajastab eesti keele kasutamise kohti üldiselt. Enamasti märkisid inimesed mitu eesti keele kasutamise kohta korraga, küsimusele vastanud erinevate ametialade esindajate arv on ära toodud joonise legendis.

Joonis 51. Eri ametialade inimeste igapäevased keelekasutamise kohad.

Jooniselt on näha, et kõige rohkem räägivad töö juures eestlastest kolleegide ja klientidega eesti keeles oskustöölised, teenindus- ja müügitöötajad ning ametnikud.

Sama ei saa väita sugugi kultuuri- ja haridustöötajate kohta, kellest kasutab töö juures eesti keelt vaid neljandik. Kolmandik haridustöötajatest ei kasuta tavaelus eesti keelt üldse.

Ametiasutustes kasutatakse eesti keelt kõige vähem, seda teevad ootuspäraselt teiste ametialade esindajatest rohkem just ametnikud.

KOKKUVÕTE

2007. aasta sügisel kogus REKK informatsiooni eesti keele tasemeeksamitele registreerunud inimeste kohta. Küsitlus korraldati novembri ja detsembri tasemeeksamitele registreerunute hulgas. Tagastati 722 täidetud küsitluslehte.

Küsitluslehtede analüüsi tulemuste põhjal soovisime saada üldist teavet tasemeeksamitele tulnud inimeste kohta. Üheks küsitluse eesmärgiks oli ka uurida, kas tasemeeksamil osalenud inimesed valivad oma ametialale vastava tasemeeksami ning taotlevad oma ametikohal nõutud keeleoskustaset, kui tihti nad tasemeeksamil käivad, millise mahuga keelekursusi eelistavad, kus peamiselt eesti keelt kasutavad.

Samuti soovisime teada saada, kui suur on tasemeeksamil kooliõpilaste osa.

Küsitlusel saadud andmete põhjal osalesid küsitluses enamasti kesktaseme ja algtaseme eksamile pürgijad – 39% küsitletutest (305 inimest) seadis eesmärgiks kesktaseme eksami sooritamise, 37% soovis saada algtaseme ja 24% kõrgtaseme keeleoskustunnistust.

Analüüsi põhjal võib öelda, et novembri ja detsembri tasemeeksamil domineeris vanusegrupp 16–20 aastat. Teise suurema grupina tõusis esile 21–25-aastaste grupp. Muud vanusegrupid olid esindatud ühtlasemalt.

Uurides tasemeeksamitele tulnud eksaminandide vanust ja haridustaset tasemete kaupa, selgus, et kui algtaseme eksamil olid suhteliselt stabiilselt esindatud kõik vanusegrupid, siis kesktaseme ja kõrgtaseme eksamil tõuseb teistest vanusegruppidest märgatavalt esile vanusegrupp 16–20 aastat. Eeldatavaks põhjuseks võib pidada asjaolu, et kõrgema tasemega eksameid soovivad eelkõige sooritada keskkoolilõpetajad, kes tahavad ennast proovile panna ning ühtlasi saada eksamikogemust enne gümnaasiumi riigieksamit või keda kõrgtaseme tunnistus vabastaks gümnaasiumi riigieksamist. Eelneva kinnituseks võib öelda, et kui algtaseme eksamile tulevad enamasti keskeri/kutseharidusega ja keskaridusega inimesed, siis kesk- ja kõrgtaseme eksaminandidel on lisaks kõrgharidusele suures osas just põhiharidus.

Tasemeeksamitele tulnud eksaminandid märkisid eesti keele õppimise kestuseks peamiselt 10 aastat. Kui kõrgemate tasemete eksaminandide vastused andsid tunnistust just pikaajalisemast keeleõppest, siis algtaseme eksaminandid paistsid silma selle poolest, et suhteliselt paljud eksaminandid olid õppinud eesti keelt ainult 1–2 aastat või isegi alla aasta.

Peamiseks eesti keele õppimise kohaks nimetati kooli, ootuspäraselt tegid seda põhiharidusega ja keskaridusega eksaminandid vanuserühmadest 16–20 ja 21–25 aastat. Kuna tasemeeksamil osaleb suur hulk kooliõpilasi (ja tudengeid), siis on selline tulemus ootuspärane.

Mõnevõrra vähem õpiti eesti keelt kursustel. Kursustel õppisid peamiselt keskeri- ja kõrgharidusega eksaminandid. Sellest järeldub, et vanemas eas ja kõrgema haridustasemega inimesed ei rahuldu pelgalt koolis omandatuga, vaid soovivad saavutatud keeleoskust hoida ning oma keeleoskust ka jätkuvalt parandada. Kursustel õppimist toetas ootuspäraselt iseseisev õpe, kuna kursustel osalemine nõuab rohkem ka iseseisvat tööd.

Küsitluse analüüsist järeldub, et tasemeeksamil osalenud inimesed käisid enne eksamile tulemist peaaegu võrdselt nii ühel kui mitmel erineva mahuga keelekursusel.

Ühel keelekursusel käinud eksaminandid soovisid eksami sooritamisele leida endale töökohta, mitmel kursusel käinud inimeste peamine eksamile tulemise põhjus oli töökoha säilitamise vajadus.

Enamik inimestest maksis keelekursuste eest ise.

Kõige rohkem kasutavad igapäevases suhtlemises eesti keelt kõrgtaseme eksamile tulnud inimesed, alg- ja kesktaseme eksaminandid peaaegu võrdselt. Enamasti kasutatakse eesti keelt töö juures, teeninduses ja kaubanduses ja sõpradega suheldes. Ametiasutustes aetakse eesti keeles asju üldiselt kõige harvem.

Enamik algtaseme eksaminandidest osales eksamil esimest korda, kesk- ja kõrgtasemele tulijad olid enamasti juba varem eksamil käinud, alustades madalama taseme eksamist.

Algtaseme eksaminandid olid käinud varem algtaseme eksamil peaaegu võrdselt nii ühe korra kui mitu korda, kesktaseme eksaminandidest oli samuti enamik käinud ühe korra algtaseme eksamil. Kõrgtaseme eksamile tulnud inimesed olid osalenud ühe korra nii algtaseme kui ka kesktaseme eksamil. Peaaegu võrdne arv inimesi oli üritanud kesk- ja kõrgtaseme eksamit korduvalt sooritada.

Kõikidest tasemeeksamil osalenud eksaminandidest töötas *ca* 60%.

Mittetöötavate eksaminandide osa on väga suur vanusegrupis 16–20 aastat, mis annab jällegi tunnistust suurest kooliõpilaste/tudengite hulgast tasemeeksamil. Lisaks eelmisele võib välja tuua ka vanusegrupi 10–15 aastat, kuhu kuuluvad põhikoolide õpilased ning vanusegrupi 21–25 aastat, kuhu võivad kuuluda veel tudengiseisuses olevad või äsja kõrgkooli lõpetanud inimesed.

Kui vaadelda tasemeeksamitele tulnud töötavate inimeste tegevusvaldkondi, siis tõusis teistest esile kaks suuremat – haridus ja kultuur ning teenindus ja kaubandus.

Neist poole vähem inimesi oli korrakaitsest ja päästeteenistusest. Teiste valdkondade esindajaid käis eksamil vähem.

Peaaegu võrdselt osales tasemeeksamil ametnikke ning kultuuri- ja haridustöötajaid. Neile järgnesid teenindus- ja müügitöötajad, lihttöölised, keskastme spetsialistid ja oskustöölised.

Võib öelda, et valdav osa tasemeeksamitele tulijatest arvestas töökohal nõutavat keeleoskustaset ja valis ka sobiva eksami.

Algtaseme eksamil olid ülekaalus inimesed teenindusest ja kaubandusest. Seega algtasemele oodatavatest teenindus- ja müügitöötajatest ongi väga suur hulk ka eksamile jõudnud, mis näitab, et valitakse oma ametiala vajadustele vastav tasemeeksam.

Samas, algtaseme eksamil osalenud kultuuri- ja haridustöötajad, keskastme spetsialistid, ametnikud ning tippspetsialistid sooritasid eksami kas Eesti kodakondsuse taotlemiseks või otsustasid esmase eksamikogemuse saada madalama taseme eksamilt. See asjaolu lubab oletada, et suurel osal neist pole veel töökohal nõutavat keeleoskust.

Kesktaseme eksaminandidest olid ülekaalus inimesed haridus- ja kultuurivallast, järgnes korrakaitse ning teenindus ja kaubandus. Ametialade esindajatest olid kesktaseme eksamil ülekaalus kultuuri- ja haridustöötajad ning ametnikud.

Kõrgtaseme eksamile tulijad olid enamasti kultuuri- ja haridusvaldkonnast. Neist pisut vähem oli eksamil korrakaitse inimesi. Eelmistele järgnesid teenindus ja kaubandus ning tervishoid ja sotsiaaltöö.

Ametialade esindajatest oli kõrgtaseme eksamil kõige rohkem ametnikke, neist poole vähem soovisid kõrgtaseme eksamit sooritada kultuuri- ja haridustöötajad.

Keelekursuste valikut uurides selgus, et kõige rohkem käidi lühiajalistel kursustel mahuga 40–60 tundi. Üks 40–60-tunnine kursus oli eriti populaarne teenindus- ja müügitöötajate seas. Võrdselt valisid sama mahuga kursuse ametnikud ja keskastme spetsialistid.

Korduvalt käivad erineva mahuga kursustel ametnikud ja haridus- ja kultuuritöötajad, vähem eelistasid mitmel kursusel käia keskastme spetsialistid ning teenindus- ja müügitöötajad.

Mitmel erineva mahuga kursusel osalemine on tõenäoliselt seotud sooviga sooritada kõrgemate tasemete keeleeksamit.

Seevastu algtaseme eksamile tulekuks arvatakse end valmis olevat juba pärast lühiajalise kursuse läbimist, kuid sageli hinnatakse oma võimeid üle.

Vaadeldes eri ametialade esindajate varasemat tasemeeksamikogemust selgus, et alg- ja kesktaseme eksamil olid ühe korra käinud enamasti ametnikud, korduvalt osalesid alg- ja kesktaseme eksamil sagedamini kultuuri- ja haridustöötajad.

Kõrgtaseme eksamil olid varem ühe korra osalenud oskustöölised ja keskastme spetsialistid, korduvalt püüdsid kõrgtaseme eksamit sooritada ametnikud.

Ühtlasi võib kinnitada, et mida kõrgema keeletasemega eksam, seda rohkem inimesi teeb seda üle kahe korra.

Kõige suurem hulk inimesi vajab eesti keele oskust tõendavat tunnistust õpingutega seoses. Õpingute jätkamine oli olulisem tunnistuse taotlemise põhjus kuni 25-aastastel valdavalt põhiharidusega eksaminandidel, kes olid tulnud kesk- ja kõrgtaseme eksamile.

Eesti kodakondsuse taotlemine oli 10–35-aastaste valdavalt keskeri- või kutseharidusega algtaseme eksaminandide soov. Eesti kodakondsuse taotlemiseks tulid tasemeeksamitele kõige rohkem liht- ja oskustöölisi ning juhtivtöötajaid.

Alates vanusegrupist 31–35 aastat on kõige olulisem põhjus töökoha leidmine ja säilitamine. Töökoha soovivad eesti keele oskuse tunnistusega säilitada eelkõige kõrgharidusega kesktaseme eksaminandid, kellest enamiku moodustavad ametnikud ning kultuuri- ja haridustöötajad. Samuti tundis töökoha kaotamise pärast muret suur hulk keskastme spetsialiste ning teenindus- ja müügitöötajaid.

Töökoha leidmine oli ühtviisi tähtsal kohal kõikide tasemeeksamitele tulnud inimeste seas, olenemata haridustasemest, vanusest ning ametialast.

Küsitluse põhjal võib ka kinnitada, et kõige rohkem räägivad töö juures eestlastest kolleegide ja klientidega eesti keeles oskustöölised, teenindus- ja müügitöötajad ning ametnikud. Sama ei saa väita sugugi kultuuri- ja haridustöötajate kohta, kellest kasutab töö juures eesti keelt vaid neljandik. Kolmandik haridus- ja kultuuritöötajatest ei kasuta igapäevases suhtlemises eesti keelt üldse.

Seega kultuuri- ja haridustöötajad ei kasuta eesti keelt tavaelus, kuid peavad sooritama määruse järgi kõrgema taseme eksami. Keelepraktika puudumise tõttu käivad nad ka korduvalt eksamitel ja läbivad mitmeid erineva mahuga keelekursusi.

Ametiasutustes kasutatakse eesti keelt kõige vähem, seda teevad ootuspäraselt teistest ametialade esindajatest rohkem just ametnikud.

Vajadus sellise analüüsi järele tulenes ALTE liikmesorganisatsioonidele kehtestatud kohustuslikest kvaliteedinõuetest, milles muu hulgas on vaja anda ülevaade eksami sihtrühmast. Selliseid analüüse on plaanis korraldada ka edasipidi.